

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy órára ..... 2 korona.

VIDEKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy órára ..... 3 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

6-hasábos postt. sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Nyitár sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1902.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Stauber József.

Kedd, május 13.

Mai számunk főbb közleményei:

Venczeik: Az aradi kaszinó.
A képviselőház ülése.
A margittai mandátum.
Maké város közgyűlése.
Száz milliós szédelgés.
Affér a Landessprache miatt.
A saint-pierrei katasztrófa.
A kaszinó újjászervezése.
A madabi Don Juan tragédiája.
Szipjagin gyilkosát halálra ítélték.
Katonáorvosok gyűlése Aradon.
A gyepesdászok alkonya.
Bár orvosnő Aradon.
A gyógyászatok kongresszusa.
Tárca: Merész vállalkozás. Írta: R. O'Monroy.
Regény-Csarnok: A fehér hattyú. Írta: Catulle
Mendés.

Az aradi kaszinó.

Arad, május 12.

Egy súlyosan kompromittált pénzintézetet, melyet a csőd örvényéből csak a versenyvállalatok mese-számba menő erélye és áldozatkészsége mentett meg, mely négy évig felszámolás alatt állott, Arad lelkes polgársága a múlt hetekben játszva reaktivált, úgy hogy az oly szilárd hitellel, oly nagyra hivatott életképességgel és sikerrel kezdette meg ügykezelését, mint ha soha semmi baja sem lett volna.

Most egy másik intézet reaktiválásáról van szó, mely azonban nem bukott meg, konduktlisztája mocsoktalan, kifogás alá nem eshető uri emberek a vezetői és tagjai, anyagi viszonyai rendezettek, érdekes könyvtár, újságok, dagadó karsz-

kek várják az érkezőt és . . . vajh lé-szen-e oly hős és erős az aradi polgárság, hogy ezt a minden ízében szolid és korrekt intézetet reaktiválni tudja? általában otthon fogják-e találni azok az urak, a kik az ujjá-alakítás nehéz munkájára vállalkoztak, az aradi polgárságot? Szív-ből kívánjuk nekik a sikert, mert alig ismerünk szebb feladatot, mint azt, melynek teljesítése a kaszinó életképességének alapfeltétele, t. i. az aradi polgárság különböző osztályait és rétegeit egy táborba csoportosítani. Annak a 28 legelkelőbb tag-nak, a kik a krónikás szerint erre a feladatra vállalkoztak, sokat kell tanulniok és sokat felejteniök, hogy nemes törekvésükben célt érjenek. Azt hisszük ugyan, hogy az a társadalmi válság, mely a nagy politikai diverzióknak, az országos és helyi hatalmak eltolódásának konzekvenciájaképen nálunk is éreztette hatását, mely egyebek közt a kaszinó emlékezetes restaurációja alkalmával is oly kiméretlenül jutott kifejezésre, s ez intézet különben is kicsiny csoportját még jobban feltá-golta, hogy ez a válság már elsimult és a behegedt sebek gyógyításához tapaszra nincs szükség, de annál sürgősebben kell afféle szivacsokra szert tenni, melyekkel a kaszinó főbejáratának s minden mellék-helyiségének ominózus feliratát letörlik; azt a feliratot, mely a stagnáció penészből verődött ki a helyén, s melyet az, a ki gyakrabban járt a helyiségbe, csakhamar kibetűzött; azt a feliratot, melynek névszerinti értelme: „A hol unatkoz-nak“. A míg ez a felirat ott ékeskedik a

bejáratok felett, addig az új életre ébredéshez, a felvirágozáshoz nincs remény.

Nem akarjuk ezzel azt mondani, hogy a kaszinó mostani habituái gögösek, vagy eksklusivok, bár sokan ebben a nézetben is vannak, hanem igen, nekik is az a jogosult meggyőződésük, hogy az ember a kaszinóba nem a nagy közönséggel való parolázás végett megy, hanem azért, hogy üdüljön, pihenjen, s a maga módja szerint, a neki tetsző emberekkel szórakoz-zék. Ha ily nézetű tagok elegenden vannak ahhoz, hogy a maguk körében és körével föntartsanak egy klubot, akkor senkinek semmi köze hozzájuk, és itt se esnék szó erről.

Azonban másként áll a dolog, ha egy kisebb körnek, mely a klub fenállását óhajtja, és szórakozását a tömeges részvétel által hiszi biztosítva, ennek megteremtésére vállalkozik, mert akkor a rezervált-ság olympusi nyugalmából ki kell lépnie. Ennek ugyanis az lesz a kötelessége, hogy a társadalmi tagoltság nyavalyájának, mely évtizedek alatt a társadalom élén állók bűnös mulasztásai folytán a végletekig elfajult, orvoslásán őszintén és kitartóan fáradozzék.

A kaszinó súlyos kórságának, lassu haldoklásának okát nem az intézet igazgatása képezi, mert ez a betegség csak tünet, csak symptomája annak a társadalmi bomlás-processusznak, mely az által indult meg, hogy a kiknek hivatásuk lett volna a társadalmi élet egysége felett őrködni, a kölcsönös érintkezést saját példájukkal előmozdítani, azok kényelem-

TÁRCA

Merész vállalkozás.

Írta: Richard O'Monroy.
(Franciából.)

Szörnyű meleg volt. A kicsi Pallangridaine márkiné felébradt XV. Lajos korabeli elegáns ágyában és a tegnap este, Armenon-villeben elfogyasztott estebéd után valóságos megterheltség érezte magát még most is. E nyári ébredés-mámorában elvonultatta lelki szeme előtt minden jelen- s távol levő barátját és ekkor hirtelen észbe jutott Pierre, aki mindent oly kitűnően tudott rendezni és annyi szórakozást, élvezetet tudott nyújtani. Az i'én hiányzott. Pierre politikai fogoly volt Fresnes-les-Rungisban! Mialatt ő mulat és kéjleg a pompás ebédekben, Pierre egy szűk cellában van, elrothad a börtön nedves szalmáján és a rab sovány kosztján él! . . . Ez hajmeresztő!

Borzasztó lelkifurdalás fogta el az asszonykát; belátta, hogy semmit sem tett barátjáért, a szegény-szegény fogolyért és ezt csunya dolognak, nagy hálátlanságnak tartotta a maga részéről. Bolondos kicsi fejében a legfantasztikusabb, legkivihetlenebb tervek kezdtek kóvályogni. Hátha Colinette vagy Lafayette asszony szerepére vállalkoznék . . . az ő nagy, himzett, csipkedeszes köpenyében hozzá sietne,

oda adná neki a köpenyt és ily módon lenne segítségére a fogolynak a menekülésben? . . . Mosolyogna kellett, amikor Pierre hatalmas bajuszára gondolt s elképzelte, hogyan menekül a csipkék között. Vagy ha ruhájába rejtve egy selyemhágcstot vinne neki? Az Ambigu-színházban látott egyszer egy darabot, amelyben egy tizenkét méteres kötélhágcstó nem foglalt el nagyobb helyet, mint egy zsebkendő . . . Am erre a célra keresztül kell ráspolyozni a rácsos ablak vasrudját. Ha kalácsba sütvé vinne neki egy ilyen ráspolyt — jó kalácsba Julientől vagy Frascatitól?

Mind e terv közül legpraktikusabbnak s leghumánusabbnak a kalácsot tartotta, még ráspoly nélkül is. Rossz tápláléka lehet a fogolynak; a kalácsnak nagyon megőrülne, hát még ha személyesen vinné el neki. Mily érdem ebben a fulasztó hőségben! Elsietni a börtönbe s vinni kalácsot! Nyomban meglátta a fenkölt áldozat lehetőségét és ez a gondolat annyira lelkesítette, hogy csudálattal gondolt az aranyos szivre, amely kicsinyke személyében rejtőzött. Oh! Frivoloknak, önzőknek mondják a nagyvilági hölgyeket, akik képtelenek valamely komoly tetterre? Nos, majd meglátják! Nyomban írt legillatosabb levélpapírosán egy egyszerű és egyben méltóságteljes levelet Lepin rendőrprefektusnak és engedélyt kért arra nézve, hogy meglátogathassa Pierret, az unokabátyját, a rokonság ugyan nagyon távoli volt, de a le-

vélken az így jobban hangzott) aki Fresnes-les-Rungisban fogságban van; majd csöngetett és kiadta a fűtőnek a parancsot, hogy az automobil biciklin menjen azonnal a Boulevard du Palaisra és adja át a prefektusnak a levelet választ kérve. Hazajövet vegyen egy jó kalácsot és akassza a kormányra. Ezalatt majd ő tanulmányozni fogja a menetrendet.

Háromnegyed órával később a fűtő megjött a kalácscsal és a Lepin ur névjegyével együtt, elhozta a belépti jegyet is a börtönbe.

— Akassza a kocsit a motorra, szolt a márkiné elragadtatással; azonnal megyünk.

Majd nagy sietve felöltözött. De nem szedte ám bolondos fűtőkebe a haját; egyszerűen lesimitotta azt és bár a megelőző estén igen szép rózsás ruhát hoztak neki, mely felvidította volna a foglyot . . . de könnyen gunyt is láthatott volna benne a nyomorúságával szemben. Gondolkozott és végül egy fehér csikos sötétkék selyemruhába bujt, nagyon komoly jellegű kalapot és sötét gázfátyolt tett fel. Ez elegáns is volt, szerény is, a melankólia árnyalatával, ami nagyon helyén való volt.

— A sceauxi pályaudvarhoz, luxemburgi állomás! szolt a fűtőnek és a kicsi kocsiba ugrott. Menjünk gyorsan!

A kocsi a „normális“-t erősen meghaladó tempóval robogott tova, elől a kalács-

szeretetből, vagy a divatos áramlatok befolyása alatt mindjobban elzárkóztak. Így terjedt a tagoltság előbb nemzetiség, azután felekezetek szerint; a társadalom felbomlott osztályokra, az osztályok csoportokra, a csoportok klikkekre, melyek egymást kicsinylik s egymás kiszorításán vagy kikerülésén fáradoznak, azok pedig, a kik ezt az örült lajtorja-versenyt megszüntethetnék: azokat nem látjuk sehol. Vajjon képzelhető, várható e, hogy a kik nem ismerik, nem látják meg egymást sem a bálteremben, sem a közéletben, sem az utcán, sem a magánkörökben, hogy azok légyottot adjanak egymásnak egy klubhelyiségben csak azért, hogy annak a problémának a megoldásán fáradozzanak, miként köszöntsek egymást, vagy ha lehet, miként menjenek el egymás mellett, úgy, hogy egymást észre se vegyék.

Már többször küldött ki a kaszinó a saját kebeléből — midőn már nagyon is nagy volt a részvétlenség — egy-egy ilyen reaktiváló bizottságot és dicsőreleg kell itt elismernünk, hogy mindent megtettek a helyzet javítása érdekében; de hát — mint a jelen példa is mutatja — csak időleges sikerrel. Csak a kaszinó baját, csak a tünetet akarják gyógyítani, magának a társadalomnak egészségesebb alapokra való fektetésére azonban nem gondoltak, avval nem törődtek.

Tán az sincs kizárva, hogy tévesen vagyunk informálva. Hogy azok, a kiket a közgyűlés a kaszinó ujjaszervezése végett kiküldött, e feladatukat csak saját körük minél fokozottabb mérvű részvétele által akarják elérni. Vagy pedig úgy, mint eleitől feltettük, a polgárságot magát kívánják osztály- és vallás különbség nélkül egymáshoz közelebb hozni. Ha ez utóbbi a cél, akkor a kiküldött bizottság tagjai komoly és nehéz munkára vállalkoztak. Erintkezésbe kell lépniök a különböző társadalmi csoportok befolyásosabb vezetőiával és közös akcióra kell őket szólítaniok. A siker nincs kizárva, mert a

kölcsönös elszigeteltségtől szívesen szabadulna a polgárság; nem lehetetlen, hogy teljesülni fog a régi óhaj: az üres uri kaszinót népes polgári kaszinóvá alakítani át, de legyenek az intézők arról az egyről meggyőződve, hogy hasztalan galvanizálták új életre a kaszinót, ha nem igyekeznek tervszerű eljárással a társadalmi exclusivitás nyavalyáját gyógyítani, mert e nélkül a kaszinó maga rövid idő múlva megint csak ott lesz — a hol ma van.

A kiegyezés. Politikai körökben már egyáltalában nem titkolóznak Körber osztrák miniszterelnök magatartása tekintetében. A képviselőház mai ülésének folyamán a folyosón élénk diszkusszió folyt a kiegyezési tárgyalásokról és ezzel kapcsolatban az osztrák kormány taktikájáról. Beavottak bizonyosra veszik, hogy Körber a delegáció ülései után bizonyosan *beadja lemondását*; mivel azokat a követeléseket, a melyeket ujabban felállított, *Széll Kálmán* miniszterelnök *semmiesetre sem hajlandó elfogadni*. A miniszterelnöknek ez a határozott, erélyes fellépése és magatartása általános rokonszenvet kelt és teljes garanciát nyújt arra nézve, hogy a magyar érdekek teljesen meg lesznek óva.

Megbízható forrásból arról is értesül fővárosi tudósítónk, hogy *Láng Lajos* kereskedelmi miniszter még ma, legkésőbb holnapig elkészül az eddigi kiegyezési tárgyalások tanulmányozásával és még e héten résztvesz itt Budapesten, esetleg Bécsben az osztrák szakminiszterekkel folytatandó tárgyalásokon.

A dévai mandátum. A *Barcsay* Kálmánnak Hunyadmegye főispánjává történt kinevezése folytán megüresedett dévai mandátumért eddig két kormánypárti jelölt küzd. *Barcsay* Kálmán, a volt képviselő tegnap tartotta meg *Piskin* képviselői beszámoló és bucsubeszédét. A rendkívül nagyszámu közönség lelkesedéssel fogadta és biztosította, hogy főispáni állásában is szeretettel támogatja és benső ragaszkodással viseltetik iránta, valamint *Széll Kálmán* és a kormány politikája iránt. A megüresedett madá-

tumra két szabadelvű jelölt pályázik. *Rétzi Lajos* tanfelügyelő, akit a párt zöme jelölt és gróf *Thorocskay* Miklós, aki szombaton már el is mondotta programbeszédét Déván.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, május 12.

A felhatalmazási törvényjavaslat tárgyalására nagy számban jöttek el a képviselők. Felvonultak a mezei hadak is és itt is, ott is szinte teljesen ismeretlen arcok tűnedeztek fel.

A miniszteri félkör is megtelt.

Lángot és a beteg horvát minisztert kivéve ott volt a kormány minden tagja.

! És megtelt a karzat is.

Az ülés részvénytárgyalással kezdődött. *Apponyi* valóban szép szavakban emlékezett meg a francia állam nagy gyászáról, az elpusztult sziget katasztrófájáról.

Az appropriációnális vitát *Mossuth* kezdte meg, és *Kristóffy* József folytatta. A szabadelvűpárt eme rokonszenves tagjának az ellenzék sűrű közbeszólásaival kellett megküzdenie. A szép és tartalmas beszédet lapunk melléklete gyanánt egész terjedelmében közöljük.

Részletes tudósításunk a következő:

Elnök: *Apponyi* Albert gróf.

A kormány részéről jelen vannak: *Széll* Kálmán miniszterelnök, *Fejérváry* Géza báró, *Széchenyi* Gyula gróf, *Darányi* Ignác és *Wlassics* Gyula miniszterek.

A jegyzőkönyvet hitelesítik.

St-Pierre pusztulása.

Apponyi elnök mélyen meghatva emlékezik meg a Franciaországot ért nagy gyászról. Egész város és ma még megszámlálhatatlan lélek pusztult el Martinique szigetén. E hír hallatára összeszorul az egész emberiség szíve (Tetszés az összes nemzetek résztvesznek Franciaország eme mély és megrendítő gyászában. Adjunk mi is kifejezést mély részvétünknek. (Általános élénk helyeslés.) Egyértelműleg mondja ki tehát a határozatot, hogy a magyar képviselőház részvétét a kormány alkalmas módon juttassa el a francia állam fejéhez és a képviselőház elnöksége pedig majdan az egybeülő francia kamarához. (Általános helyeslés.)

Utután a Ház harmadszori olvasásban is elfogadta a bosnyák vasutakról szóló javaslatot.

csal, mely spárgán függve fanasztikus ugrásokat tett. Az utcák, tekintettel a korai órára, még csak kevéssé voltak élénkek. Örült gyorsasággal vágattak a Concorde hidon, a Boulevard Sain-Germainen és a Boulevard Saint-Michelen. A szegény, kicsi márkinét ugyan jól megrázta a kocsi és kétségbeesetten hunyta le a portól veszélyeztetett szeméit, mert sietében otthon felejtette a szemüvegét; de — igazi jelöl az önmeztagadásnak — teljesen megfeledkezett a maga személyéről, hogy egyesegyedül a kalácsra gondoljon.

— Csak a spárga el ne szakadjon! szolt aggodalmasan.

Szerencsére a spárga tartott és az egész kalandos uton nem engedett. Akadt dühös járókelő, a ki felháborodott azon, hogy mernek ilyen örülten száguldani; a kutyák ugáltak, a gyerekek síváltak, a kocsisok szitkozódottak. De *Palangridainené* stoikus nyugalommal türe e támadásokat; megbocsátott a bántalmazóknak, mert hisz nem tudták, hogy egy fogolyhoz siet és jó kalácsot visz annak! Oh, ha tudták volna!

Elérkezett a pályaudvarhoz, és éppen anynyi ideje volt, hogy a vonatba ugorhatott. Kétségbeesett lassúsággal indult ez meg; a lelkesedése kissé lehült: *Port-Royal*, *Paris* *Denfert*, *Arcueil*, *Sceaux*, *Robinson*, *Berny*. Minden öt percben megálltak és egész lavínája a közönséges polgároknak, asszonyoknak rohanta meg a vonatot, dinnyéket, boros üvegeket és mindenféle élelmiszert cipelve. Ezek a jó em-

rek mind egy fogolynak viszik ezt? Oh, Istenem! Ezek csak a saját gyomrukkal törődnek! Ebben az egész kocsiában ő az egyetlen, aki az önfeláldozás és a felebaráti szeretet magasztos érzetét követi.

Büszke érzés fogta el... de nagyon melege is volt. A levegő tényleg fulasztó volt. Olomszerű sugarakkal nehezedett a nap a vasúti kocsi tetéjére s valóságos izzasztó fülkévé tette annak belsejét. *Bernyben* kiszállt és kocsit keresett, hogy *Fresnes-les-Rungisba* menjen. Oh irgalom! Nem volt kocsi!

Hősiesen nekiindult hát gyalog, de a kalvária megkezdődött. Három kilométert kellett megtennie a poros uton, amelyen egyetlen fa sem adott árnyékot és a kalács oly nehéz, oly nagyon nehéz volt. Elhaladt a „szarvasökröhöz“ címzett korcsma mellett — eszébe jutott k a régenmult kirándulások — és ott megtudta, hogy még két és fél kilométert kellett megtennie *Fresnesig*. Erre aztán már kezdte vesztetni a bátorságot. Csak úgy hullott alá a verejték s a haja a halántékához tapadt. Hozzá még nagy sietében reggelizni is elfelejtett és már észrevehetővé vált az éhsége. Küzdeni akart ellene, tovább is lelkesülni akart a kötelességén *Pierrével* szemben, de fogytán volt az ereje.

Végre is, a fogoly a hüvösben van — meg se mozdul, nem gyalogol ennyit és igazán sokkal kevesebbet szenved, mint ő. Ekkor végtelen szánalom fogta el saját magával szemben. aki fejtetőre állította minden szokását és alá-

vetette magát ennyi fáradságnak egy férfiert aki mégcsak az unokatestvére sem volt. A lelkesedése megcsappant és megvált az az érzése, hogy eleget tett a kötelességének, sőt még annál is töböt tett, és teljesen képtelen tovább menni. Visszatért a korcsmába, kért egy palack sört és nagy átvágygyal megevett egy darab kalácsot, mely igazán kitűnő volt.

Meg volt magával elégedve, jól végezte a dolgát. De hogy kalács nélkül menjen a börtönbe, vagy pláne egy megkezdett kalácscsal — arra már gondolni sem lehetett. Amikor kissé kipihente magát, újra elindult a pályaudvar felé, szinte vánszorgott a napos uton, szánva önmagát és felüldíteni igyekező lelkét a felemelő gondolattal, hogy egész Párisban egyetlen asszony sem tette volna meg azt, amit ő tett.

— Én vagyok az egyetlen, szolt magában és megtörülte homlokát a csipkezebkendőjével. És vagyok az egyetlen!

Visszaérkezett Párisba, megtörtén, kimerülve, megsemmisülve és amikor kicsiny palotájába lépett, elgondolta magában: „Remélem, *Pierre* sohasem fogja elfelejteni, amit érette kiállottam.“

Ekkor hirtelen, mint a villám, úgy járta be egy gondolat s elkomolyodott.

— Az ostoba kérésem miatt a rendőrprefektus csak meg ne tagadja tőlem jövő esztendőre az utlevelet! Ezt — nem, ezt igazán soha sem tudnám *Pierrének* megbocsájtani!

Az Aradi Közlöny minden előfizetője 3000 koronára biztosítva van balesetből eredő halál vagy rokkantság ellen mindaddig, amíg előfizetése tart.

a várost, hogy a jóváhagyott költségvetés szerint járjon el. Az állandó választmány is ezt javasolta.

A hosszú, óraszámra nyuló vitát *Béresök* Gergely vezette be. Arra kéri a képviselőket, tartsa fenn a határozatát, mert sok terhet ró ez a járda a lakosságra is, a városra is. Arra kíváncsi, hogy miért írta alá *Cseresnyés* János főkapitány is a felebbezést, mikor neki a város pénzügyeihez semmi köze sincs. (Derűtség.) Kijelenti, hogy a városnak a megye nem parancsol, azért vegyék le az egész aszfalt-ügyet a napirendről.

Az aszfaltjárók kiépítése érdekében *Pathós* Mihály, *Major* Miklós, *Cseresnyés* János szólaltak fel, *Vörös* Sámuel pedig házilag sseretné megcsinálni az aszfaltjárókat, hogy ne vállalkozóé legyen a haszon. A furcsa beszédre *Orbán* Ignác adta meg a felvilágosítást, azután szavaztak s 70 szóval 36 ellen, tebát 34 szótöbbséggel leszavazták az aszfaltjárók kiépítését.

A közlegő városi képviselőválasztás foglalkoztatta ezután a képviselőket. A választáshoz, mely újabb határozat szerint *junius hó 15-én* lesz, *Katona* Jánost és *Márton* Miklóst küldték ki az igazoló választmányba, majd azt vitatták meg, hogy kik lépjenek ki. Az állandó választmány sorsolást ajánlott, amit *Fritz* Mór dr. igazságtalannak tart. Végre *Madesar* Gusztáv indítványát fogadták el, hogy azok jöjjenek választásjára, kik a legkevesebb szavazatot kapták.

Végezetül az Alföldön felállítandó szanatórium javára szavaztak meg 500 korona adományt s ezzel a delelőtti közgyűlés véget ért.

SZINHÁZ ÉS IRODALOM.

A színház műsora:

Kedd: *Katalin*, operette. Bemutató előadás.
Szerda: Délután: *A király házassága*, ifjúsági előadás. Este: *Katalin*, operette.
Csütörtök: *Katalin*, operette. (Páros bérlet.)
Péntek: *Mongodin ur felesége*, vígjáték. (Páratlan bérlet.)
Szombat: *Faust*, opera. (Páros bérlet.)

* **Három előadás.** Vasárnap délután a Tót leány került színre ugyanavval a szereposztással, mint előzőleg. *Karácsonyi* Mariska és *Békéssy* Gyula tegnap is ugyanakkora hatást értek el egybevágó játékkal, mint előzőkor. A siker még nagyobb volt, mert a közönség jóformán teljesen megtöltötte a nézőteret s szívesebben is tapsolta a szép magyar nótákat s *Karácsonyi* Mariska eleven, temperamentumos játékát. *Németh* János kabinetalakot mutatott be, jóízű játékát szívesen tapsolta a közönség. *Sarkadi*, *Szabó* Irma, *Tolnainé* kisebb szerepeikben szintén tetszettek. *Győre* az állatorvos szerepében elfogadható volt. — Este a *Boccaccio* ment ugyanabban a pompás egybevágó előadásban, mint szombat este. A főszereplők mindannyian nagy ambícióval játszottak. Az énekszámokat precíz előadásban hallottuk, nem volt észrevehető semmiféle vacillálás, bizonytalanság. *Répássy* Gusztá, *Haller* Irma, *B. Szabó*, *Polgár*, *Békéssy* és *Sarkadi* ma is kifogásalanok voltak. *Tukoray* pályát tévesztett basszusa általános megdöbbenést keltett, *Pajor* Ágnes pedig tragikummal játszotta meg a komikus szerepét. *Orbán* karnagy nagy fölényrel uralta a tetemesen megnagyobbított zenekart és a kórust. — A ma estére kitűzött *Katalin* operett premiérje *Parlagi* Kornélia betegsége miatt elmaradt s helyette a művezetőség a *Nebántsvirágot* vette elő. Az operett kevés közönséget vonzott a színházba, ez azonban élvezettel hallgatta a szereplők játékát és énekét, az összevágó jó előadást. *Haller* Irmának ma is nagy sikere volt, minden énekszámát őszintén megtapsolta a közönség. A régi jók voltak *B. Szabó*, *Polgár*,

Tolnainé, *Sarkadi* és a kar. *Győre* az őrnagy mulatságos szerepét teljesen agyonlapította s ez az alakítás adott az egész előadásnak némi rossz szint. Nem értjük az igazgatóság indokait, hogy miért kell *Győre*nek, a jellemzésnek olyan szerepeket játszani, melyeket a kedélyes apák is nehezen tudnak megjátszani. Ezt a szerepet fényesen megjátszotta *Németh* János, aki eddigi szerepeiben sokkal több tehetséget árult el, mint a mennyi ehhez a szerephez szükséges. Az ilyen apró tévedések pedig diszsonanciát hoznak a legjobb előadásokba. A *Katalin* bemutatója hoinap, kedden este lesz. (h. r.)

* **Zilahi, mint Bilitzky herceg.** Zilahi igazgató tervbe vette *Herczeg* Ferenc színművének: *A dolovai nábob leánya* felelevenítését, mely darabban neki *Bilitzky* Maróth herceg szerepében országos páratlan sikere volt. A kadét egyike Zilahi legfényesebb alakításainak; több mint kétszázszor játszotta azt a budapesti Nemzeti Színház és sok vidéki színpadon.

* **Napszám.** Tisztelettel kérem mindazokat, a kik *Napszám* című, június 1-én megjelenő verseskönyvemre előfizetőket gyűjtöttek, hogy az előfizetési ivatek e hó 15-éig hozzám (az Aradi Közlöny szerkesztőségébe) juttatni szíveskedjenek. *Faragó* Rezső.

* **Mongodin ur felesége.** A legközelebb színre kerülő „*Mongodin ur felesége*” francia bohózat szereposztása a következő: *Mongodiné* — *J. Pajor* Ágnes, *Mongodin* — *Békéssy* Gyula, *Clorinda* — *Daróczy* Ilka, *Fougeroll* — *Ternyei* Lajos, *Lucien* — *Borostyán* Sári, *Berneret* — *Németh* János.

Száz milliós szédelgés.

(A *Humbert-Crawford* eset.)

— Az Aradi Közlöny tudóstóljától. —

Arad, május 12.

A legtitokzatosabb s egyszersmind legnagyobb szerű szédelgés, mely a *Tichborne*-per óta a világot foglalkoztatta, kétségkívül az, melyet a napokban lepleztek le Párisban s a melylyel a lapok bőven foglalkoznak. Husz év óta iparkodott a bíróság, hogy e titokzatos, méreteiben óriási szédelgésről lerántsa a leplet s e helyett minden lépés, melyet ez ügyben a bíróság tett, csak elősegítette egy sikereken páratlan szédelgő üzemelt.

Az eset röviden ez:

1888-ban valahel meghalt báró *Crawford* Róbert Henrik. Senki sem tudott róla egyebet, mint azt, hogy eltűnt, meghalt s hogy száz millió franknál többet hagyott hátra. Vagyona — így állította *Humbertné* asszony — kizárólag ingó értékekből állott. Az elhunytak sem háza, sem butora nem volt, vagyona értékpapirokból és készpénzből állott. Halála előtt végrendeletet s testamentumát Nizzában írta 1877-ben, szeptember hatodikán. Ebben a végrendeletben örökösül egy vidéki leányt, *Daurignac* Terézt nevezte meg. Teréz, aki most már száz millió frank ura lett, megváltoztatta egyszerű polgári nevét s így lett *D'Aurignac* kisasszony, akinek nemsokára kéréje is akadt *Humbert* Frigyes ügyvéd személyében, akinek atyja igen előkelő politikai állást töltött be. Így lett Terézből *Humbert* Teréz született *D'Aurignac* urhölgy.

Egy napon két ur jelentkezett *Humbertné* asszonynál. Így beszélt legalább *Humbertné*. Az egyik *Crawford* Róbert, a másik *Crawford* Henriknek mutatta be magát s így szóltak:

— Asszonyom! Mi báró *Crawford* unokafivérei vagyunk s azért jöttünk, hogy nagybátyánk végrendeletének érvényt szerezzünk. Ön azt hiszi, hogy ön az egyetlen örökös. Mi azonban felmutatjuk önnek a végrendeletet, mely-

ből kitűnik, hogy a báró Nizzában, 1877-ben, szeptember hatodikán így végrendeletkezett: „Azt akarom, hogy vagyonom három részre osztassék. Az egyik részt *D'Aurignac* Mária-nak, egy harmadrész *Crawford* Henrik és egy másik harmadrész *Crawford* Róbert unokaöcsémnek jusson. Két unokaöcsémét kötelezem, hogy a hagyatékából akkora tőkét tegyenek le, hogy abból *D'Aurignac* Teréznek élete fogytáig 30 ezer márkát fizethessenek.”

Ezt beszélt *Humbertné* s magyarázta, hogy feltűnt neki a második végrendelet kelete, mely ugyanaz volt, mint az első. A második végrendeletben említett *D'Aurignac* Mária *Humbertné* asszony testvérhuga.

Az a kérdés ezek után, hogy melyik végrendelet volt az igazi. A báró egy helyen, egy napon két, egymással ellenkező végrendeletet írt. Valószínűleg nehéz kérdés volt, szerencsére azonban nem volt szükség arra, hogy megoldják. A két *Crawford*, a két derék és önzetlen *Crawford* ugyanis a következő kijelentést tette:

— Asszonyom, mi nem törődünk a pénzzel. Harminchárom és egynegyed millióval mi, akiknek fejenként kétszáz millió vagyonunk van, mitsem törődünk. De tudjuk, hogy elhalt nagybátyánk egyetlen vágya az volt, hogy az egyikünk vegye feleségül az ön nővérét, Mária kisasszonyt.

— Oh — felelt *Teréz* asszony — hisz huzgom még kiskorú. Csak tizenhét hónap mulva éri el nagykorúságát.

— Várunk addig — felelt a két *Crawford*. — A kisasszony választ majd közlünk. Addig is csak egy kérésünk van, hogy a vagyont zár alá kell helyezni.

Ebbe *Humbertné* is beleegyezett s ő lett a vagyon őrzője. Az értékpapirokra a *Crawfordok* is, a *D'Aurignacok* is ráütötték a pecsétet s így lepecsételve őrizte azokat *Humbertné*.

A tizenhét hónap gyorsan mulik, de ez alatt az idő alatt igen sok adósságot lehet csinálni s *Humbertné* csinált is bőségesen. Ki ne adott volna olyan asszonynak, akinek szekrényében pecsétes őrizet alatt százmillió frankja volt. Végre is elmúlt a tizenhét hónap s a hitelezők is megjelentek.

Szerencsére akadtak jólelkű bankárok, a kik a kilencvennégy millióra szívesen hiteleztek *Humbertné*nek, aki így nem egészen husz év alatt negyven millió frankot tudott kicsalni Franciaország legelőkelőbb hitelezőitől és nagyiparosaitól. A legnagyobb tételekkel, összesen husz millióval három nagyiparos és két gyémántkereskedő van érdekelve.

Mit csinált *Humbertné* evvel a tengernyi pénzzel? Kastélyokat és uradalmakat vett. Gyémántmezőket vásárolt s Afrikában hercegséget. Bankokat, jótékony egyleteket, biztosító társulatokat alapított s megnyerte ezekhez a pápa áldását.

Végre is figyelmesekké lettek a hatóságok. *Waldeck-Rousseau* már évekket ezelőtt ki akarta nyitni a kincsesládát. Ma pedig a polgári bíróság leirhatatlanul érdeklődik a milliók iránt. Két szerencsétlen hitelező: *Girard* és *Bernard* Pál bankár, öngyilkos lett. *Dumoret* ékszerész eltűnt Párisból. A hitelezők, miután *Crawfordék* összes beadványait visszautasította a bíróság, végre is pénzt követeltek. *Humbertné* újabb pörök kieszelésén fáradozott, ami nagy nyugtalanságot keltett a hitelezők közt. Az egyik, nyomorult 180.000 frank hitelezője, követelte a zár alá helyezett kincs közjegyzői leltározását. *Humbertné* asszony nem ellenkezett.

Ennek révén pattant ki az egész szédelgés.

A *Humbert*-eset napokon át foglalkoztatja

Boda azonban magához tért és dacára az óriási vérvesztésnek, fölült. A gyilkosok megijedtek, de Buntján revolverével ismét rálőtt Budára, s a lövés a fejét találta. Boda ledől s ekkor azt hitték, hogy meghalt s eltávoztak.

Boda azonban csakhamar megint magához tért s föltápázkodott, odavánszorgott a Maruca ablakához és bekopogott. Az asszony azonban nem nyitott neki ajtót. Erre el akart menni, talán hazafelé, de husz lépésnyire a Maruca háztól összeesett és meghalt.

A községi előjáróság rögtön jelentést tett, mire *Meszlényi* Antal dr. ügyész *Kovács* Mihály kisjenői járásbíróval, *Vékony* Albert dr. és *Handl* Ödön dr. járásorvosokkal kiszállott a helyszínére a meggyilkolt fölboncolása végett.

A boncolás eredményének egyik érdekes része, hogy az egyik golyó behatolt a Boda állkapcsán keresztül a szájuregbe, de Boda *ki-köpte a golyót.*

A nadabi községi előjáróság elrendelte Lutta, Jank, Buntján és Maruca asszony előzetes letartóztatását. Mind a négyen teljes beismerésben vannak.

A vizsgálat során adatok merültek föl, hogy a gyilkosságban egy negyedik ember, ez is megcsalt férj, szintén részes volna. A vizsgálat most ez irányban folyik.

Katonaorvosok gyűlése Aradon.

(Az aradi csatornaművek tanulmányozása.)

— Az Aradi Közlöny tudóstóljától. —

Arad, május 12.

Röviden jeleztük, hogy a temesvári 7. hadtest kerületébe tartozó cs. és kir. ezredorvosok *Berkes* lovag főtörzsorvos, a hadtest egészségügyi főnökének vezetése alatt. Aradon értekezletre gyűltek össze.

Az értekezlet szombaton délután volt az aradi vár tiszti kaszinójában. Ez alkalommal *Fischer* dr. temesvári cs. és kir. törzsorvos szabad előadást tartott a gyógytudományok multja, jelene és jövőjéről. Az előadás élénk hatást keltett. Este a katona-orvosok a Kassvendéglőben társasvacsorára gyűltek össze, a melyen részt vett *Posgay* Lajos dr. városi főorvos is.

Vasárnap az ezredorvosok tanulmányozás alá vették az aradi vízvezeték- és csatornaműveket. *Kreutzer* dr. törzsorvos, az aradi helyőrségi kórház parancsnokának megkeresésére *Posgay* Lajos dr. készséggel vállalkozott arra, hogy Arad e minta-intézményének megtekintésében a katonaorvosokat tájékoztassa. Vasárnap reggel az ő vezetése alatt előbb a városházára mentek, ahol a mérnöki hivatalban a vízvezetési és a csatornázási mű terveit mutatta be magyarázat kíséretében *Herrling* Gyula városi almérnök.

A városházáról a vízvezetési telepre mentek, ahol *Hajek* Rezső, az aradi vízművek részvénytársaságának vezérigazgatója mutatta be a kutakat, a szűrőtelepeket és a gyári berendezést. Majd a csatornaművek gépezeteit tekintették meg, s leszálltak a Boros Béni-téri nagy ejektor belsejébe.

A katonaorvosok nagy figyelemmel tanulmányozták a csatornázást, amely az országban egyetlen ily intézmény, és végül nagy elismerésüknek adtak kifejezést a tapasztaltak fölött. A vízvezeték annyival inkább nagy érdeklődéssel tekintették meg, miután az aradi várba is be akarják vezetni a vízvezeték s az erre vonatkozó előterjesztés most várja a hadügy-miniszteriumban az elintézését.

A hadtest katonaorvosai ma délután utaztak el Aradról.

HIREK.

A gyepcsőszők alkonya.

— Szabád a pázsit. —

Arad, május 12.

Az újságot olvasó mamák és papák jó hirt mesélhetnek holnap a parkok pázsitjára vágyakozó kicsinyeknek.

Nincs többé gyepcsősz.

Institutoris Kálmán polgármester rendeletet adott ki, hogy a parkok éber őrei ezentúl csak a diszesebb ültetvények megőrzésére fordítsanak gondot, a zöld gyepen játszódozó gyermekeket ne zaklassák.

A mi derék polgármesterünk, ki eddig csak a városadó alatt görnyedő polgárságának bizalmával dicsekedhetett, mai intézkedésével azok szeretetét is megnyerte, akik adó nélkül élvezik az összes polgári jogokat, s csak hosszú évek multán lesznek városatyák, lencsházi védasszonyok és városi képviselőkre vágyódó önjelöltek.

A mi apró-cseprő társadalmunk, bár szavát még nem érvényesíti a város vezetésében, mégis hatalmas faktora Arad lakosságának Nem kicsinylendő az ő igényeik kielégítése, mert a család boldogsága, kedélye nagyon sokszor a gyermekek kezébe van letéve. S ha a néhai való Henrik király szerint egy tyukhoz minden golgárnak van joga, mennyivel inkább joga lehet egy fakó színű, csenevész városi gyermeknek ahhoz, amit a természet olyan bőséggel adott: egy maroknyi zöld fűhöz.

A gyepcsőszőknek bealkonyodott; de megvirradt az üde, piros színt adó anyatermészet száz, meg száz apró babának Aradon.

Búr orvosnő Aradon.

— Egy magyar asszony kalandjai. —

Arad, május 12.

Néhány nap óta érdekes, kalandos életű nő tartózkodik Aradon. Egy magyar asszony, a kinek orvosi diplomája van s férjével, aki szintén orvos volt, résztvett a transzváli háboruban. Itt az angolok fogságába került s nagy viszontagságok után sikerült csak neki visszatérni Magyarországra.

Angyal Jolán dr. — így hívják az orvosnőt, — tíz év előtt ment ki férjével Amerikába s ott megszerezte ő maga is az orvosi oklevelet. Amerikából áttették lakhelyüket Délafrikára s az angol-bur háború Pretóriában találta őket.

A magyar orvos-pár a burok szolgálatába lépett s itt a sebesült-bur-harcosokat ápolták. Majdnem egy egész éven tartott ez a foglalkozásuk, míg egyszer egy szerencsétlen csata után az angolok fogságába kerültek. Itt kezdődnek a katona-bátorságu asszony viszontagságai. Férjét az angol parancsnok *agyonlövötte*, mert árulásért vonták perbe, dr. *Angyal* Jolánt pedig fogságba vetették, melyet folytonos munkával valahogy mégis elviselhetővé tettek számára. Itt az angol sebesülteket részesítette orvosi segélyben és ápolásban, szabadságát pedig annak köszönheti, hogy a parancsnokot, kinek lába a harcban eltört, sikerrel gyógyította meg.

A katona hálából ezért engedélyt eszközölt ki a magyar orvosnőnek a hazatérésre. Egy teherhajón utazott Anglia felé, utközben azonban újabb szerencsétlenség érte: a burok cirkáló hajói a teherszállítót elsüllyesztették, s csak a véletlennek köszönhető, hogy egy másik angol hajó volt a közelben, melynek fedélzetén *Angyal* Jolán dr. menedéket talált. Így jutott el *London*-ba, hol egy évi szabadságot nyert.

Visszajövén Magyarországra, itt előbb meg-

látogatta két fiát, ki *Brassóban* járnak iskolába, azután budapesti rokonaihoz ment, Aradon pedig *Békéssy* Gyulának, a szintársulat baritonistájának vendége.

A kalandos életű orvosnő Aradon állítólag kiállítás akar rendezni azokkal az emléktárgyakkal és fényképfelvételekkel, amelyeket tíz évi utazásai alatt gyűjtött.

— *Syemélyi* hir. *Vásárhelyi* Béla főrendiházi tag ma Budapestre utazott, honnan e hó 15-én tér vissza.

— *A király Benczurnál.* Fővárosi tudósítónk táviratozza. A király ma látogatást tett *Benczur* Gyula festő műtermében, a ki ez idő szerint két, a királyt ábrázoló festményen dolgozik. Az első kép, a mely már jóformán be van festve: *III. Edvárd* angol király koronázására készült. A koronázást, a mint ismeretes, a Délafrikából érkező kedvezőtlen háborús hírek miatt bizonytalan időre elhalasztották: de a koronázásra való kép már rövidesen elkészül. A festmény ő felségét az angol I. gárda ezred tábornoki egyenruhájában ábrázolja. Jobb kezében a sisakot tartja, bal keze a kard markolatán nyugszik. A háttérben a gárda zászlajának sötét ibolya és fekete színei alkotják, a melyből festőien bontakozik ki a király alakja. A második, a mely még csak vázlatban van még, egy nagy képnek részlete. Ez a kép azt a jelenetet ábrázolja, a mikor a király a *millennium* alkalmával az országgyűlés két hazának együtt, ünnepélyes gyűlését megnyitja. A király különösen az utóbbi képről nagy elismeréssel nyilatkozott, és azt mondta, hogy ez a kép még jobban hasonlít hozzá, mint az angol koronázásra készülő arckép. A király ezután még hosszabb időt töltött a műteremben, érdeklődően *Benczur* Gyulának egyéb új festményei iránt.

— *A zirci választás.* A mint lapunknak táviratozzák, ma tartották a *zirci* kerületben az elhalálozás folytán gazdátlanra vált mandátumra a választást. Heves küzdelem kísérte a választást, a melynél különösen a *néppárt* nem volt válogatós az eszközökben. Délután egy óráig *Hunkár* szabadelvű párti jelölt 202, *Udvarny* néppárti 333, *Éles* Kossuth-párti 333 szavazatot számlált. Este fél hétkor zárta le az elnök a szavazást. Kapott: *Udvarny*, a néppárti jelölt 772, *Hunkár* 419, *Éles* 387 szavazatot. Abszolút többséget egyik se kapván, *Udvarny* néppárti és *Hunkár* szabadelvű párti jelölt között *pótvalasztásra* kerül a sor.

— *Legfelsőbb dorgatorium* *Stadler* érsekek. Bécsből táviratozzák: A király *Stadler* szerajevói érseket, a ki az Oroszországgal való kacérkodása és a nagy szláv birodalmi álmai révén sokszor foglalkoztatta a közvéleményt, *ad audendum verbum* citálta.

— *Láng* Lajos mandátuma. Fővárosi tudósítónk táviratozza: A *csicai* választókerület polgárainak küldöttsége ma tisztelgett *Láng* Lajos kereskedelmi miniszternél s neki a jelöltséget újra följajánlotta.

— *Vilma királyné* egészsége. *Loó*-ból táviratozzák, hogy a királynő ma már annyira jobban érezte magát, hogy betegsége óta ma először sétakocsizást tett.

— *Pósa* Lajos Aradon. Az Aradon időző költőnek: *Pósa* Lajosnak tiszteletére a Fehérváron tegnap este barátságos társasvacsorát rendeztek aradi tisztelői, továbbá a tanítóegylet és a polgári társaság. Az est ünnepeltje természetesen a friss kedélyű *Pósa* volt, aki felségével jelent meg a vacsorán. Felköszöntőkben nem volt hiány s azok központja *Pósa* Lajos volt. A társasvacsorán igen sokan vettek részt, köztük *Simon* Karolin, dr. *Dálnoki* Nagy Lajos alispán, *Kristyóry* János, *Glück* Károly, *Nikolics* Döme stb.

— **Miniszteri kiküldött az aradi középiskolákban.** *Beke* Manó, a budapesti tudományegyetem bölcsészeti tanára, mint a közoktatásügyi tanács tagja, Aradon időzik, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából a főreáliskola és főgimnázium matematikai tantervét és módszerét tanulmányozza. Az országos hírű matematikus megelégedését nyilvánította a tapasztaltak felett: az aradi középiskolákban elért tanítási eredményről a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott. *Beke* Manó szerdán reggel ntazik el Aradról.

— **A városi tisztviselők szabadságideje.** Arad törvényhatóságához *Mülek* Lajos dr. törvényhatósági-bizottsági tag indítványt nyújtott be, melyben a városi tisztviselőknek évenkénti szabadságidejét szabályrendeletileg rendszeresíteni és megállapítani javasolja. Mielőtt az indítvány a közgyűlés elé kerülne, az előkészítő-tanácsülés ma foglalkozott *Mülek* Lajos dr. előterjesztésével s erre vonatkozólag azt javasolja a közgyűlésnek, hogy adja ki a szervező-bizottságnak javaslatát végzett.

— **Aradiak koszorúja Rákóczy sirján.** Az aradi mérnök- és építész egyesület pünkösdi kirándulása alkalmával meglátogatja Konstantinápolyban *II. Rákóczy* Ferenc sirját. *Rákóczy* hamvai jelenleg egy régi török minaretben nyugsznak. A kiránduló társaság megbízásából *Barabás* Béla országgyűlési képviselő helyezi a koszorút a sirra egy beszéd kíséretében. A koszorú szalagja már el is készült. Nemzeti színű moaré-selyem szalag ez, rajta vastag arany himzessel a következő felírás: „Az aradi mérnök- és építész egyesület V/21 — *Rákóczy* Ferenc emlékének.”

— **A közpénzek elhelyezéséről szóló határozatok.** Arad törvényhatóságának legutolsó közgyűlésén széleskörű vitaközvetés folyt arról, hogy a város közpénzeinek elhelyezése fölött hogyan határozzon a közgyűlés. Itt tudniillik a felelősségről van szó, amivel a városatyák a pénz elvesztése esetén tartoznak abban az esetben, ha az elhelyezés mellett szavaztak, sőt akkor is, ha a szavazásban nem vettek részt. — Mindez azonban csak egy miniszteri rendeletben van megállapítva, ott is alig félre nem magyarázható formában. — *Mülek* Lajos dr. még a múlt havi közgyűlésen indítványt tett arra, hogy a szavazás, illetőleg a pénz-elhelyezés módja törvényileg szabályoztassék, indítványa azonban akkor nem volt tárgyalható, mert nem írásban nyújtotta be. Azt megtette most *Mülek* dr., s a tanács azt elfogadásra ajánlja, javasolván egyúttal, hogy az indítvány szellemében intézzenek feliratot az országgyűléshez s azt pártolás végett küldjék meg az összes törvényhatóságoknak.

— **Kongresszusi választások az aradi szerb hitközségben.** Az aradi görög keleti szerb hitközség vasárnap tartott közgyűlésén szavazással jelölte ki azokat, akik az aradi kerület kongresszusi képviselő-választásán szavazati joggal fognak bírni. A gyűlés elnöke *Illics* Arzen volt, jegyzője *Sztankovics* Milos. A választás előtt *Prodanovits* Döme fölvetette a kérdést, hogy megtartható-e a jelölés a hitközség mai állapotában, amidőn annak választmánya törvényellenesen van megalakítva. A gyűlés azonban kimondotta, hogy a választást megtartja, mert erre a temesvári görög keleti szerb szentszék egyenes utasítást adott. Ezután megválasztották a kongresszusi képviselő-választó gyűlés szavazó tagjait. Összesen 20 szavazatot adtak be. Megválasztatott: *Putarity* Gábor 19, *Tesits* Sándor 18, *Radován* Döme 18, *Tabakovits* Emil 18, *Illics* Zsivikó 17, ifj. *Ferdinánd* Döme 15, *Jankovics* György 15 szavazattal. Hivatalból tagja a választó-gyűlésnek *Brankovits* Sándor lelkész. Az aradi kerület kongresszusi képviselőjét május 19-én, hétfőn választják meg a hitközség épületében. A kerületnek összesen kilencven küldöttsége szavaz, akik a karlócai szerb egyházi kongresszusra egy egyházi és egy világi képviselőt választanak, három évre terjedő mandátummal.

— **Tárgyalások a vashid ügyében.** A városnak szerdán tartandó közgyűlése elé a tanács azt az előterjesztést teszi, hogy irjon fel a törvényhatóság a pénzügyminiszterhez a vashid felépítésére vonatkozó tárgyalások megkezdése érdekében.

— **Esküvő.** *Burián* Mihály aradi huszárfőhadnagy ma délelőtt kötött házasságot *Avarfy* Irénkével, *Avarfy* Ferenc ügyvéd leányával. A polgári szertartást az anyakönyvi hivatalban *Institoris* Kálmán polgármester végezte, ennek befejezése után a násznép a minoriták templomába vonult, hol *Csák* Cirjék dr., rendfőnök egyháziilag is megáldotta a frigyet. A szertartás alatt *Bejczy* György, az aradi szintársulat tenoristája *Grünzweig* Adolf aradi zeneszerzőnek erre az alkalomra írt nászadalát énekelte. Az egyházi szertartás befejeztével a Millennium-vendéglőben nászlakoma volt.

Weisz Sándor, a kiváló hirnévnek örvendő *Vojtek* és *Weisz* droguista-cég beltagja, tegnap esküdt örök hűséget a bájos *May* Ella kisasszonynak Aradon.

— **Szemere felebbezését elutasították.** Az Ausztriából kitiltott *Szemere* Miklós tudvalevőleg meglebbezte azt az ítéletet, melyet hazard-kártyajáték miatt a bécsi járásbíró mért rá. Tudósítónk azt táviratozza, hogy az osztrák tartományi törvényszék *Szemerét* ma elutasította felebbezésével.

— **Arad városa és a burok.** Arad városának alkalma lesz a burok ügyével foglalkoznia. *Győr* vármegye évnegyedes közgyűlésén állást foglalt a boerek mellett. *Barcza* Géza tétli ügyvéd, törvényhatósági bizottsági tag adta be az indítványt, hogy fejezze ki *Győr* vármegye törvényhatóságának közgyűlése a boerek szabadságharca iránt érzett legmélyebb rokonszenvét és intézzen feliratot a magyar országgyűléshez, kérve, hogy az országgyűlés utasítsa a kormányt arra, hogy a külügy miniszterium folytán mindenképpen hasson oda, hogy Anglia és a boerek közt a békét mielőbb megkössék s ezáltal ezen istenfélő hős nép kiirtása megakadályoztassék. Végül, hogy a határozat pártolás végett a többi törvényhatóságnak is megküldésük. A közgyűlés az indítványt nagy lelkesedéssel egyhangulag elfogadta.

— **Az iparoskör nyara.** Az aradi ipartestület, amint ismeretes, tavaly megalapította az iparos-kört, amelynek tagjai a testületi ház nagytermében gyűltek össze szórakozásra. Az iparos-kör most nyári helyiséget létesített, mely az ipartestületi ház udvarán foglal helyet, s a melyhez tekepályát építettett. A nyári helyiség fölvezetését ma délután, az ipartestület előljárósági ülése után tartották meg, s azon megjelentek: *Kristyóry* János kereskedelmi- és iparkamarai elnök, *Zilahi* Gyula, az Aradi Nemzeti Színház igazgatója, *Berán* Antal ipartestületi elnök, továbbá az iparosok nagy számmal.

— **Eljegyzés.** *Kneffel* Béla, az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár tisztviselője eljegyezte *Akantisz* Ilona kisasszonyt, Egerben.

— **Molnárok ünnepe.** Nepomuki Szent-Jánosnak, a molnárok védszentjének névünnepe 16-án lesz, mit az új-aradi molnárok minden évben megülnék. Május 15-én este feldiszipelt hajókkal usztatnak le a Maroson és pedig az egyik a *Walder* fűrészgártól jön, a másik a kincstári hirtől. Innen az aradi oldalra jönnek és az Új-Amerika mulatóhely elé mennek, hol szárazon folyik az ünnepély multság alakjában tovább.

— **A vásárhely-makói vasut.** *Meskó* Sándor dr. csanádmezei főispán, mint a vásárhely-makói-nagyszentmiklósi vasut vevőbizottságának elnöke, értekezletre hívta a bizottság tagjait Budapestre, a Royal-szállodába. Az értekezleten egyfelől az *Acsev*, *Makó* és *Apátfalva* közötti szakaszán, a vonalnak együttes használatára vonatkozó feltételek iránt fognak a vasutársasággal tárgyalásokat folytatni, másfelől megkötik a vállalkozó céggel a végleges

szerződést s az esetleg szükséges egyéb teendőkre nézve is intézkednek.

— **Utcakövezések.** A temetőhöz vezető út és a simándi-uti átjárótól a pécskai-uti vámig terjedő utvonallal kikövezésének kérdésével ma a tanácsülés foglalkozott, mely a szerdai városi közgyűlést készítette elő. A tanács az aszfaltozás és kövezés költségeinek előteremtésére vonatkozólag két albizottságnak javaslatát fogadta el. A temetői-ut kiaszfaltozására vonatkozólag a közlekedési-bizottság javaslatát, mely úgy szól, hogy a kövezeti alapot meg nem illető terheket innen vegyék el s az így előálló évi ötezer koronát fordítsák az utnak aszfalttal való átöntésére. A simándi-uti átjáró és a pécskai-uti vám közötti utvonalat pedig ugyancsak a tanács javaslata szerint kocka kővel fogja a törvényhatóság beburkolatni s ezen költségek fedezésére a közigazgatási bizottság előterjesztéséhez képest azt ajánlja a közgyűlésnek, hogy egy 207.000 koronás kölcsönt vegyen fel. Ehhez azonban a közgyűlés határozatán kívül miniszteri jóváhagyás is szükséges.

— **A kivándorlás korlátozása.** A belügyminiszter körlevelet küldött valamennyi megyei- és városi törvényhatóságnak, melyben elmondja, hogy a *F. ankfurtban* székelő magyar konzulátus jelentése szerint a múlt hónapban 70 magyar alattvaló érkezett oda munkakeresés végett, de mert munkát sem ott, sem a vidéken nem kaptak, visszaszállították őket hazájukba. A szóban forgó egyének által felvett jegyzőkönyv szerint valami *Peschke* Antal frankfurti munkaközvetítő cég csalta ki őket azzal az ígérettel, hogy számukra biztos munkát szerez. Minthogy az illető csábítására már korábban is érkezett ki egy magyar rsapat, melynek hasonló szerencséje volt és *Peschke* Antal az ország számos vidékén bujtogat kivándorlásra, a miniszter fölhívja az egyes törvényhatóságokat, hogy a munkásokat figyelmeztessék *Peschke* Antal káros és veszedelmes üzelméire. A rendelet tegnap érkezett Aradvármegye alispánjához.

— **Beöthy László tisztirangja.** *Beöthy* László, a Nemzeti színház volt igazgatója, pörének tárgyalása után oly szigorúan levont magára nézve minden konzekvenciát, hogy összes állásairól lemondott. Mint a honvédség számára kiadott *Rendeleti Közlöny* tegnapi számában olvassuk, a honvédség parancsnoksága e hó 9-én 34.861, számú határozatával elfogadta a *Beöthy* László tisztirangjáról való lemondását. *Beöthy* tudvalevőleg honvédhadnagy volt a váci 6-ik számú huszárezredben.

— **A Kriegler-féle betörés értéktárgyai.** Megirtuk a múlt héten, hogy az aradi rendőrség kinyomozta és elfogta a *Kriegler-féle* ékszerüzletben elkövetett betörés tettesét *Szerendán* Gyula kereskedőjét személyében. Az ellopott ékszerek közül mintegy háromszáz korona értékűt megtalált a rendőrség, a bűnügyi osztály azonban tovább folytatta a nyomozatot az ellopott többi tárgyak előkerítése czéljából. Az erélyes nyomozás sikerrel járt. Megállapították, ugyanis, hogy *Szerendán* több hordárnak adott át értéktárgyakat elzálogosítás végett. Annak dacára, hogy a hordároknak sem neve, sem száma nem volt ismeretes, a rendőrség csakhamar megállapította azok kilétét és ezek révén kitudódott, hogy *Szerendán* az Ipar és Népbanknál zálogosított el több értéktárgyat. Így sikerült megkeríteni a többi ellopott dolgokat, melyek szintén körülbelül 300 korona értékűt képviselnek.

— **Panama egy temesi román bankban.** Egy temesi bankban, úgy látszik, nagy panama pattant ki. A *Kissodana* nevű kissodai bank igazgatója, *Ivi* Pál tegnap délben megjelent *Kotócz* Fál temesvári törvényszéki vizsgálóbíró előtt és ezt a feljelentést tette:

— Nincs semmink, az igazgatóság tagjai mindenünket ellopták.

A banknak 47.000 korona alaptőkéje volt. *Kotócz* vizsgálóbíró a helyszínre utazott, hogy e nagyszabású bűnügyet felderítse.

Kristóffy József orszgy. képviselő beszéde.

Elmondta a képviselőház 1902. május 12-iki ülésén.

Tisztelt képviselőház!

Ez a törvényjavaslat, a mely előttünk fekszik s mely a képviselőház által már megszavazott állami költségvetés végrehajtására hatalmazza fel a kormányt, nemcsak arra nyújt alkalmat, hogy a pártok a maguk álláspontja szerint bizalmukat vagy bizalmatlanságukat fejezzék ki a végrehajtó hatalom képviselői iránt, hanem egyszersmind arra is, hogy levonjuk a tanúságokat a lefolyt vita eredményeiből, megállapítván egyúttal azt is, vajjon mennyiben szolgálhatnak hasznára az országnak azok a vezéreszmék és gondolatok, melyek a különböző pártok részéről az oly hosszúra nyúlt diskusszió alatt szellőztetve lettek. És én azt gondolom t. képviselőház, hogy ennek megállapítása ezuttal annyival is inkább érdekes feladatot képez, mert az alkotmányos élet küzdelmeim újból átesett pártok a lezajlott harcok után először jelentek meg a parlament porondján, a mely körülmény nemcsak felkelti az érdeklődést, hanem szinte kihívja a kritikát arra nézve, hogy a pártok mit hagytak odakünn a régiből és mit hoztak magukkal az újabb eszmékből, azokból a soha el nem muló vágyakból és törekvésekből, melyek a sorsát fontolgató nép lelkét odakünn forrongásban tartják s melyek rendszerint a törvényhozás komoly munkáját, sok esetben pedig a parlamenti küzdelmeket is irányítani szokták.

És ha én azokat a felszólalásokat, melyek a költségvetési vita rendjén az igen tisztelt függetlenségi párt részéről elhangzottak, ebből a szempontból vizsgálom, ha azt keresem, hogy az alkotmányos élet tiszta forrásai mennyiben hatottak üdítőleg és felfrissítőleg ezen párt felfogására és gondolkodására, hogy a népek vágyaiból és törekvéseiből mit hozott ez a tisztelt párt magával, hát akkor konstatálnom kell t. képviselőház, hogy az igen t. függetlenségi párt a küzdelem nehéz napjaiban bizony nem sokat felejtett, de új dolgokat, új eszméket se hozott, a program a régi, a fegyverek is többé-kevésbé ép oly régiak, a milyen meddő a harcz, meddő a küzdelem a kiegyezés ellen, a melyről pedig már a tények bizonyítják, hogy az ország konszolidációjának alapjául szolgált. Oly pártok t. képviselőház, melyek akár a közjogi helyzetben, akár a modern állami felfogásban keresik az összes bajok forrását, általánosságban nem alkalmasak a kritikára, mert hiszen az ő kifogásuk egyszersmindenkorra ugyanaz, többé-kevésbé mindent annak az alapnak a rovására írják, melyet elvileg hibáztatnak és ebben a helyzetben van az igen t. függetlenségi párt is, melynek közjogi merevsége már szinte konzervatív jelleget kölcsönöz a párt politikai működésének olyannyira, hogy nem veszi észre feje felett az idők változó járását, nem látja az igények, a szükségletek és a vágyak átalakulását, azokat a nagy szociális, társadalmi és gazdasági problémákat, melyek odakünn a nép lelkében forrnak s épen ezért a radikális ellenzék kezében valóságos kincse-

ket képeznek. És ha az igen t. függetlenségi párt most azon panaszkodik, amint azt a költségvetési vita folyamán a gyomai választással kapcsolatban hallottam, hogy a jó magyar nép elfordul a függetlenségi politikától s a szocialisták karjaiba veti magát azért, mert a kormány gazdasági és társadalmi politikájának nincsen szociális tartalma, hát akkor az igen t. függetlenségi párt ne a kormányt, hanem egyszersmind önmagát okolja, mert hiszen azokban a kerületekben évtizedek óta ő hirdeti a megváltó ígét és ha ennek dacára a nép mégis elfordul a régi zászlótól, ez csak azt bizonyítja, hogy a magyar nép megunt a meddő közjogi harcokat, az azzal járó szörszálhasogatásokat, a magyar nép boldogulni akar s mások hiányában azok után indul, akik sorsának javításáról festenek káprázatos képeket elébe.

Nem egészen így állunk az országgyűlési néppárttal szemben, a melyről el kell ismerni, hogy a választások lezajlása óta a felekezeti irányzatból ha nem is sokat, de bizonyos mértékig mégis engedett; akár azért, hogy más téreken annál nagyobb befolyásra és más párt részéről annál hatóságosabb segítségre tehessen szert, akár azért, mert talán így apránként akar megszabadulni attól a holt sulytól, mely egy kormányképes konzervatív párt alakulása körül kiegyenlíthetetlen politikai terhet képezne már csak azért is — s ezt a t. néppárton is igen jól tudják — hogy ebben az országban sok mindenféle politikára lehet prozelitákat szerezni, de szentesített törvények eltörlésére a polgárok többségét megnyerni nem lehet. Azonban akár ezért, akár amazért történt ez a nevezetes dolog, annyi tény, hogy az igen t. néppárt felekezeti álláspontjának merevsége egy kissé felolvadt a választási harcok tüzeiben; de csalódik, aki most már ebből azt következteti, hogy a tisztelt néppárt lojálisabb lett a parlamenti vitákban, mert ellenkezőleg, mintha pótolni akarta volna azt, amit odakünn hagyott; annál nagyobb kedvét lelte a meddő izgalmak rendezésében, a mérges gyanúsítások és invektívák szellőztetésében, nem törődve azzal, hogy nehéz idők komoly tünetei intik az országot gyümölcsöző munkára, melyet pedig csak békeességben és lojális együttműködésben lehet eredménnyel véghezvinni. Nincs nekünk szükségünk arra, hogy az ellenzék elnéző vagy könyörületes legyen, azt se vesszük zokon, ha egész szilajságával támad meg bennünket, de azokat a parlamenti tilalomfákat, melyek az eszmék mérkőzésének egyenes és lojális országútján állanak, egykönnyen felhuzogatni nem engedjük, valamint azt se engedjük, hogy a többségnek egyik vagy másik részét használja az ellenzék céltábla gyanánt, aminthogy a t. néppárti ellenzék újabban hol a volt nemzetipárt, hol a régi szabadelvűpárt tagjaira öntötte ki politikai epéjét, mert mi, akik itt a szabadelvűpárt oldalán ülünk, összesen és egyenként szolidárisaknak érezzük magunkat a kormány programjának támogatása és megvalósítása körül és valamint együtt osztozunk

a munkában, a felelősségben, sőt a dicsőségben is, mely ezt a pártot érheti, épúgy osztozunk a megtámadtatásokban is és a párt egyik vagy másik tagjának méltatlan megbántását az egész szabadelvűpárt megbántásának tartjuk.

A nemzetiségi kérdés.

Ily körülmények közt t. képviselőház, igazán nem lehet csodálni, ha a költségvetési vita medrében ellenzéki részről épen az a párt szántotta a legmélyebb barázdát, mely bár a legkisebb számmal és a legcsekélyebb rokonszenv mellett vonult a törvényhozás csarnokaiba, de mert egy mélyreható kérdésben, a nemzetiségi kérdésben és annak összes vonatkozásaiban ezuttal először lépett nyílt sisakkal a küzdőporondra, másrészt pedig mert azok részéről hallottunk nyilatkozatokat és azoknak álláspontját ismertük meg, a kiket ez a kérdés nemcsak politikai, de az érzelmeik belső világa, a kedély szempontjából is legközelebről érdekel, önként következik t. képviselőház, hogy a kérdés nagy fontossága mellett ezen körülmények közrehatása teljesen elegendő volt arra nézve, hogy a nemzetiségi kérdés tárgyalása a lefolyt költségvetési vitának egyik legkiemelkedőbb mozzanata legyen. És midőn én arra vállalkozom t. képviselőház, hogy a költségvetési vita idevágó tárgyalásainak eredményeit szintén kihámozom, elsősorban is azt az igazságot kívánom konstatálni, hogy azok az aggodalmak, melyek némely részről a nemzetiségi képviselők bejövételéhez fűződtek, a következmények által igazolva épenséggel nem lettek, sőt ellenkezőleg azon körülmény, hogy a tiszta és szabad választások folytán az ország tanácsában ők is helyet foglaltak s ezáltal az eszmék kicserélésére és az ellentétek közelebb hozására alkalmat nyújtottak, nézetem szerint velünk együtt kétségkívül közreműködtek azon egyedüli helyes cél elérésére, hogy ez a kényes kérdés a maga egészében ott tárgyalassék, a hova egyedül tartozik: a parlamentben, melynek leghevesebb vitái bizonyára közelebb hoznak bennünket egymáshoz, mint a hallgatás, mely nemcsak hogy a kölcsönös bizalmatlanságot növeli, hanem még a lehetőségét is kizárja annak, hogy az egymást-megértés utjait előkészíteni és kijelölni tudjuk. Elismerem én azt, t. képviselőház, hogy minden oly kérdés tárgyalásánál, — s ilyen a nemzetiségi kérdés is — mely a polgárok kedélyére mély hatást képes gyakorolni, óvatossággal kell eljárunk. De ez a tekintet még nem ment fel bennünket ezen kérdések tárgyalásától, sőt ellenkezőleg, ha van valami veszély, mely a nemzetiségi kérdésből hazánkra háramolhatik, ez nem a vitában, mely felette támad, rejlik, hanem azon mély ellentétekben, melyek e kérdésre nézve a polgárok érzéseiben és meggyőződésében léteznek s ezeket az ellentéteket nem fogjuk kiirtani az által, ha a discussiót kikerülve, az ellentéteket úgy magunk, mint mások előtt eltakarjuk. Nem osztom tehát

azt a nézetet, mely a nemzetiségi kérdésben mindenütt és mindenben csak veszélyt lát, olyannyira, hogy komoly politikusok ezen kérdésnek még diskuciálásától is tartózkodnak, viszont némelyek, mint azt a lefolyt vitánál is tapasztaltuk, a tárgyalás hevében oly ingerültségre jutnak, mely mindenre alkalmas, csak arra nem, hogy a discussió a kedélyek kölcsönös megnyugtatósára és a létező ellentétek kívánatos kiegyenlítésére vezessen. Én tehát olyan veszélyt, hogy egyik végtől a másikba essünk, ebben a kérdésben nem látok, sőt úgy vagyok meggyőződve, hogy a mint nagy hiba volna bárkinek érzékenységét sérteni s ez által a fennforgó surlódásokat engesztelhetetlen gyűlöletté fokozni, époly nagy hiba volna, talán még nagyobb, kitérni a kimerítő discussió elől, melynek férfias őszintesége, komolysága és higgadt tárgyilagossága nézetem szerint az egyetlen óvszere annak, hogy az egyenetlenségnek ezen kérdésben kétségtelenül elhintett magja mélyebb gyökereket ne verhessen. Jól tudom én azt, hogy a ki a nemzetiségi kérdéstről beszél, könnyen félreértésnek teszi ki magát, mert hiszen a legkisebb melegség vagy rokonszenv, melyet a nemzetiségek iránt elárul, képes azon gyanut kelteni, hogy itt az ország legbecsebb javainak eljátszásáról van szó, különösen azok előtt, kik a hazafiságot jól kamatozó politikai tőkének tekintik; de mindezek a nehézségek t. képviselőház csak az egyes embert érhetik, a közügy csak nyerni fog azáltal, ha oly nehéz kérdéssel is, mint a nemzetiségi kérdés, bátran szembeszállunk s komoly discussió által tapossuk ki azon utakat, melyek ezen kérdésnek végleges és megnyugtató elintézéséhez vezetnek.

Én t. képviselőház a nemzetiségi kérdésben a magam meggyőződését a történelem tanulságaira alapítom és azt tartom, hogy valamint egy ezredéves történelmi fejlődés eredményeként áll az a megmáshatlan tény előttünk, hogy az egységes magyar állam a nemzetiségek jogainak szabad kulturális és anyagi fejlődésének teljes respektálása mellett épült fel, ez az egységes magyar állam egyebekben a jövőre is csak a nemzetiségek törvényes jogainak, erkölcsi, anyagi és kulturális fejlődésük szabad érvényesülésének megengedése és biztosítása mellett tartható fenn. Mert t. képviselőház, aminthogy a mult nehéz küzdelmeiben erőnk forrását azon egyetértés képezte, melylyel ezen ország minden lakója a közös veszéllyel szembeszállani épen azért sietett, mert az ország fennmaradása minden lakójának egyaránt érdekében feküdt, épen úgy a jövő küzdelmeiben, melyre Európa nagy nemzetei itt a Duna völgyében készülnek s mely sorsunk felett határozni fog, csak úgy állhatjuk meg helyünket, ha ezen nehéz napok az ország minden lakóját abban az egyetértésben, abban a kölcsönös ragaszkodásban és érdekközösségben találják, mely a multban is fennmaradásunk egyik legerősebb biztosítéka gyanánt szolgált. A fejledező jövőnek ezek a súlyos kilátásai érlelték meg bennem t. képviselőház azt a meggyőződést, hogy a nemzetiségek kérdése nem egy vagy más külön nemzetiségnek, hanem az egész magyar nemzetnek közös ügye, melyet épen azért nem gyűlölséggel és haraggal, hanem inkább rokonszenvvel és hazafias belátással kell kezelnünk, s az egész kérdés és

összes vonatkozásainak megítélésénél az ország közös érdekeit kell szem előtt tartanunk. De ebben a közös érdekekben olvad fel azután az a másik elutasíthatatlan gondolat is, hogy mentől általánosabb a nemzetiségi lelkesedés, mentől elevebb az érdeklődés, melylyel egyesek nemzetiségi fejlődésük iránt viseltetnek, annál nagyobb szükség van aztán arra, hogy a kötelekek, melyek a haza minden polgárát egy nagy egészszé összefűzik, fel ne bontassanak és azon meggyőződés ébren maradjon valamennyiben, hogy nemzetiségének biztonsága is csak az egész ország s az egységes és osztatlan politikai magyar nemzet fennállásától függ s hogy a haza népeire valamint a multban, úgy a jövőben is csak egy sors vár s hogy szabadságunk épügy, mint elnyomatásunk csak közös dicsőségünk, vagy közös veszedelmünk lehet.

És mert a lefolyt költségvetési vitában a nemzetiségi felszólalók részéről egyetlen oly nyilatkozatot sem hallottam, mely az ezredéves államkötelekek felbontásáról következtetést vonni engedne, sőt ellenkezőleg valamennyi felszólaló az egységes és osztatlan politikai magyar nemzet hívének vallotta magát, nézetem szerint ezen körülmény egymagában teljesen elegendő arra, hogy a nemzetiségi képviselők részéről felvetett kérdések abban a komoly figyelemben részesüljenek, melyet ezen kérdések egyrészt országos érdekiségüknél, másrészt az állampolgárokkal fennálló vonatkozásuknál fogva tényleg megérdemelnek. És nekem t. képviselőház lelki gyönyörűségemre szolgált, hogy ebben a nehéz és kényes kérdésben a discussio alapvető momentumát és kiindulási pontját igazi államférfiui belátással megint csak a miniszterelnök ur jelölte meg abbéli kijelentése által, melyet a nemzetiségek sem kifogásolhatnak és nem is kifogásoltak, hogy ő ebben az országban megoldandó nemzetiségi kérdést nem ismer, aminthogy az 1868. évi XLIV. t.-c. által ez a kérdés tényleg meg is oldatott s ma már csak arról lehet szó, hogy miképen gondolkozik egyik vagy másik e törvényről, miképen ment át az a gyakorlatba és az életbe, mik azok a bajok, panaszok és sérelmek, melyek ezen törvény végrehajtása körül nem magyar ajku polgártársaink részéről felmerülnek. Nézetem szerint a miniszterelnök urnak ez a markans megjelölése, továbbá az, hogy a nemzetiségi képviselők maguk se beszéltek a nemzetiségi kérdés újbóli megoldásáról, hanem nyíltan és világosan elfogadták a 68-as alapot s ez által törvényes álláspontra helyezkedtek, oly nagy mértékben járult az ellentétek kiegyenlítéséhez, oly világosságot árasztott ezen kérdés szövevényeibe, hogy ezen a nyomon továbbhaladva nagyobb reményekkel kereshetjük most már azokat az utakat, a melyek a kölcsönös megértés és hajdani együttérzés céljához fognak vezetni. A dolognak ebben a megállapított stádiumában, azt gondolom, a vita most már csakis a körül a hullámzások körül foroghat, melyek egy részről a nemzetiségi törvény fenntartása és végrehajtása, más részről ezen törvény revideálása és eltörlése tekintetében megindultak s a mely kérdéseket ekképen ha szembeállítom, számolva a következményekkel nyíltan és határozottan akarom kijelenteni, hogy én ezen törvény őszinte fenntartása és a magyar

állam politikai méltóságával összeférő becsületes végrehajtása mellett foglalok állást, először azért, mert ez a felfogás felel meg a magyar állam ezredéves történelmi fejlődésének és politikájának, másodsor és főképp azért, mert mentől többet gondolkozom nemzetem jövő sorsá felett, annál inkább be kell látnom azt, hogy állami életünk maradandó biztonságát a haza összes népeinek egyetértésében és érdekközösségében kell keresnünk. Ezt a kívánatos egyetértés és érdekközösséget pedig csak úgy érhetjük el, ha meghagyjuk a nemzetiségeket a maguk erkölcsiben, szokásaiban, nyelvükben és kulturájukban, továbbá törvényes jogaikban, melyhez ők szívesen ragaszkodnak, de a mely ragaszkodás hazánk egységét eddig se veszélyeztette, aminthogy nem fogja veszélyeztetni még az se, ha művelődésük akadályait elhárítani segítjük, mert hiszen a műveltség általános terjedése csak az általános jólétnek s így az ország közérdekének előmozdítására is szolgál. És én nem tehetek róla t. képviselőház, de nem tudok szabadulni attól a gondolattól, mely hazánk bölcsseit lekötötte, midőn ezt a kérdést hosszú időkre megoldották, nem tudok szabadulni attól, hogy valamint 68-ban a nemzetiségi kérdés megoldására a szabadság mutatkozott a leghatalmasabb eszköznek, nézetem szerint épen úgy most is az egyedüli út, mely a még fennforgó surlódások eloszlatásához nyílik, az egyéni és a kulturális szabadság teljes biztosításában keresendő annál is inkább, mert az által, hogy a nemzetiségek törvényes álláspontra helyezkedtek s a régi vezetők állambontó eszméitől és kifelé gravitáló törekvéséitől elfordultak, amit ma már nemcsak a tót, hanem az ifju román párt szervezkedésénél is tapasztalunk, ezzel a legitim eljárással polgárjogot nyernek a nemzetiségek arra, hogy az ország összes lakosaival teljesen egyenlő elbánásban részesüljenek, törvényes jogaik respektáltassanak, panaszai meghallgattassanak és még azon apróbb-cseprőbb vexaturáktól is, miket itt-ott egyesek tulbuzgósága okozott, a jövőben megkiméltessenek. Ebben a tisztuló helyzetben tehát, midőn az első lépés épen a nemzetiségek részéről történik, nagy hibának, sőt veszélyesnek tartanám oly erőszakos eszközökhöz nyulni, melyek a vita folyamán némely részről proponálva lettek s a mennyiben az eszmék harca ebben a kérdésben tovább fog folyni, amint gondolom, hogy tovább fog folyni, az én lelkiismeretem utját már is megszabja egyrészt a magyar állam ezredéves történelmi fejlődése, másrészt a 68-iki törvény egyenes és világos akarata, továbbá az, hogy ma már a nemzetiségek is ezen a törvényes alapon állanak, amely törvényes alap szellemét és intencióját az igen t. miniszterelnök ur fejezte ki legjobban és legszebben, midőn azt mondta: „nem elnyomással, nem terrorizmussal, de a magyar állam imponáló fellépésével és működésével, szabadságszeretetével, a magyar állam ápoló kezével, fejlődésével és nagy czéjaival akarom őket a magyar nemzethez kötni.“

Agrarizmus és merkantilizmus.

És hallottunk baljóslatu sejtelmeket t. képviselőház, melyek szájról-szájra adva, a szabadelvűpárt sorsának megpecsételését, arra is alapították, hogy a tiszta válasz-

tások folytán nagy számban bejövő nemzetiségek erélyes akcióját ez a párt elviselni nem tudja, de ez a jóakaratu jövedőlés époly messze esett a valóságtól, mint az a másik Falb-szerű jóslat, mely a szabadelvűpárt legkritikusabb napjait a hozzártartozó agráriusok és merkantilisták összeakasztásának csomópontjaira állapították meg, de a mely csomópontok a költségvetési vitának lojális és objektív tárgyalásai folytán épugy minden baj nélkül oldódtak fel, aminthogy a nemzetiségi kérdésnek megvitatása is inkább az eszmék tisztulására, mint újabb ellentétek keletkezésére vezetett. És én konstatalom t. képviselőház, hogy ha az igen t. miniszterelnök urnak az ország egyetemes érdekeiből fakadó s közérdekből mindent kiegyenlítő és összeegyeztető politikája valahol csodákat művelt, hát ez a különböző gazdasági faktorok kombattans képviselőinek parlamenti csatájánál történt meg, melyet még az edzettebb idegzetű politikusok is a szabadelvűpárt egységének tűzpróbája gyanánt tekintettek, de a mely lojális küzdelemben örvendetesen kitűdött, hogy ugy az agráriusok, mint a merkantilisták tulajdonképen egy gyékényen árulnak: az ország egyetemes gazdasági érdekeinek közös gyékényén s az a házi csetepaté, mely odakünn a sajtóban és a közvéleményben még nemrég oly nagy hullámokat vert, végső akkordjaiban itt benn a parlamentben csaknem házi békévé változott. Mert méltóztassanak megengedni, hogy akkor, midőn egyik részről, és pedig agrárius részről az konstatalatik, hogy a közgazdasági ágak közti egyenetlenség és bizalmatlanság a helyzetet még sulyosabbá tette s a kibontakozást nehezítette, s hogy ez a teljesen téves és veszedelmes felfogás az újabb időkben már nagy mértékben tisztult, viszont a másik részről az állittatik, hogy a kereskedelem hü bajtársa akar lenni a mezőgazdasági érdekeknek s ezzel karöltve kívánja az ország anyagi boldogítását előmozdítani, hát akkor nekem, ki ezeket a diskussiókat figyelemmel kísértem, jogom van azt következtetni, hogy a két tábor harcosainak közvetlen érintkezése, az érveknek és ellenérveknek nyilvános mérlegelése, szóval a parlament tisztító tüze ebben a mélyreható kérdésben is a fennálló differenciák és félreértések jó részének eloszlatására vezetett. És én vétenék a történelmi igazság ellen t. képviselőház, ha nem sietnék elismerni azt is, hogy a költségvetési vitának ezt a hasznos és értékes eredményét annak is köszönhetjük, hogy ugy az agrarizmus, mint a merkantilizmus egész más fegyverzetben lépett itt fel előttünk, mint ahogy azt eddig odakünn ismertük s valamint a keleti hívő leveri saruiról a port, midőn szentélyébe lép, épugy a két tábor képviselői semmit se hoztak ide azokból az agitacionalis jelszavakból és eszközökből, melyek ezt a küzdelmet odakünn az ország társadalmi egysége és a nemzeti gazdaság egyetemes érdekei szempontjából — valljuk meg őszintén — ellenszenvessé és aggállyal vossá tették. Mert mi t. képviselőház, a kik az ország vezető és kormányzó gondolatánál a szabadelvűséget tartjuk és valljuk, a minthogy elfordulunk minden oly agrár politikától, mely a felekezeti békétlenség és az osztályharc felidézésének eszközeivel dolgozik, épugy elfordulunk attól a merkantil politikától is, mely bizo-

nyos visszaéléseket a szabadelvűség köpenyével eltakarni igyekeznek s a melyre mi a szabadelvűség tiszta eszméit felhasználni nem engedjük s istentől adott erőnkkel és képességünkkel, hazafiságunkkal és becsületes munkákkal csak oly gazdasági törekvéseket és mozgalmakat támogatunk, melyek a nemzet egyetemes érdekeiből fakadnak s a melyek végecéljukban az ország minden polgárának felekezeti és osztálykülönbség nélkül erkölcsi és anyagi boldogulására szólnak. És midőn én hazafias örömmel konstatalom t. képviselőház azt, hogy a két gazdasági tábor harcosainak vitatkozásai azon a magasabb színvonalon mozogtak, a melyen egyaránt esik latba az ország mindegyik gazdasági ágazatának érdeke, a midőn konstatalom azt is, hogy a két tábor képviselői távolról se vállaltak szolidaritást azokkal a jelszavakkal és eszközökkel, melyekkel a közélet levegője odakünn tényleg szaturálva van, mindezekből bátran levonhatom azt az örvendetes következtetést, hogy a mi agrár és merkantil barátaink discussiói végeredményükben a kölcsönös megértéshez, végecéljukban pedig az ország gazdasági érdekeinek kívánatos előmozdításához fognak vezetni.

A demokrata politika.

Egész másképp állunk azonban azzal az új fajta mozgalommal, mely magát polgári demokratának nevezvén, első szárnycsapásaival ebben a t. házban is élénk légáramlatot idézett elő, de mert első fellépésének ennél nagyobb eredménye tényleg nem is volt, sajnos emiatt tulajdonképeni célját és programját nem ismerhettük meg s így legfelebb csak rapszodikus nyilatkozataiból sejthetjük, hogy az osztályállam ledöntése végett állítja csatasorba azokat, kiket eddig a fővárosi társadalom legbékésebb polgárai gyanánt ismertünk. Én azt gondolom t. képviselőház, hogy ezen mozgalom politikai értékelése céljából nem is szükséges mélyebben behatolnunk a demokrácia tulajdonképeni lényegébe, mert hiszen maga az elnevezés, melylyel ez a párt önmagát megkeresztelte, a legkiáltóbb ellentétben áll a demokrácia alap feltételével, az egyenlőséggel, ellentétben áll a demokrácia céljával, az osztályok lebontásával, melynek okozatai közé ez a mozgalom egy új társadalmi osztályt akar beékelni, a polgári demokraták osztályát, s ezzel diszcreditálja a demokrácia nagy elvét, mely amint nem ismeri a munkás-demokratát, a nemesdemokratát és arisztokrata-demokratát, épugy nem ismeri a polgári demokratát sem és csak egyet ismer: a lelkében, érzéseiben, felfogásában és cselekvéseiben megnyilvánuló és mindenkben az egyenlőségre törekvő tiszta demokrata ember. — Én ugy látom, t. képviselőház, hogy ez a mozgalom a maga látszólagos demokraciájával ahelyett, hogy az osztályok elkülönítő falait lebontani segitené, az utolsó követ rakja le az osztályállam épületének és azáltal, hogy a már társadalmilag szervezett és elhelyezkedett osztályok mellé odaállítja a kis emberek szervezett osztályát, tulajdonképen egy hajóban evez azokkal, akik az osztályállam szervezetét mai merevségében nemcsak fenntartani, hanem még fejleszteni is óhajtják. Nem is valami nagy jártasság kell tehát annak felismerésére, hogy

ezt az új fajta demokrata mozgalmat mely teljesen acceptálja alapul a mai rendet és az összes szocziális előitéleteket, voltaképen nem a demokrácia kiegyenlítő szelleme, hanem a legközönségesebb animozitás vezeti a többi osztályok ellen, mert, amint láttuk, nem az osztályok principiuma ellen küzd, hanem a maga osztálya érdekében száll sikra a többi ellen, már pedig nézetem szerint lényegében semmi különbség nincs a közt, ha akár a kis ember sajátítja ki politikailag a nagyobb embert akár a nagy ember szedi el a kisebbeknek politikai és társadalmi jogait. Én t. képviselőház, meleg rokonszenvvel kísérek minden demokratikus törekvést s különösen azt, mely a demokracziát nem mint öncélt szolgálja, hanem azt a politikai és társadalmi életben aképen akarja megvalósítani, hogy a kötelességekben és jogokban egyaránt osztozzunk, akármik is voltunk születésünkre és multunkra nézve, mondom ezt a demokratikus törekvést meleg rokonszenvvel kísérem, sőt lelkesedéssel karolom fel, de már ezt az új fajta polgári demokrata mozgalmat, melynek pozitív tartalmában csak a kis ember nagyravágyását ismerem fel, melyet ő ugy akar érvényesíteni, hogy deposedálja a másik társadalmi osztályt azért, hogy a maga osztályát ültesse helyébe, ezt a demokrata mozgalmat t. képviselőház nemcsak, hogy nem támogatom, de határozottan elítélem, főképen azért, mert a saját osztálya érdekeinek a többi osztályok fölé helyezése által épen a demokrácia nagy elvét kompromittálja. A magyar demokrácia történelmi fejlődése t. képviselőház nem ezeket a nyomokat mutatja, a magyar demokrácia nem szüntettet meg, hanem kiterjesztett jogokat s míg Franciaországban a polgári rend rettentetes forradalomban összetörte a kiváltságokat, addig Magyarországon a nemesi rend, melyből a demokrácia kifejlődött, felemelte magához az ország összes lakosait, azt tartván, amit ezen Háznak mélyen t. elnöke a pozsonyi disztrakción a magyar demokracziáról oly szépen elmondott, hogy „ebben az országban minden állásra, minden dicsőségre pályázhatik minden, bármilyen ajku polgára e hazának, ha magába felveszi az egységes nemzeti czélok kultuszát és elérésükre irányítja tevékenységét.“ Az a demokrata mozgalom tehát, melyről itt újabban szó van, mely a többi osztályok deposedálása útján próbál a maga osztályérdekeinek hatalmat és befolyást szerezni, nem a magyar demokrácia evolúciójából fakad, sőt merem állítani, hogy mégcsak nem is demokrata, már csak azért sem, mert a saját osztályának színvonalához akar nívellálni mindent, a mi felette van, azt mondván: a gróf is legyen polgár, a katonatiszt is legyen polgár, a becsület is legyen polgári, de azután a mi alatta van, arról tudni sem akar, az már előtte proletár és szoczialista; szóval ez az új demokrata mozgalom mégcsak nem is demokrata, hanem csak konkurrencziát csinál az osztályérdekek szolgálatában a többinek s hiába szólt első csatakiáltása az osztályállam rendszere ellen, annak a szellemes írónak van igaza, aki nemrégiben azt jegyezte meg a polgári demokracziáról, hogy abban a pillanatban, a melyben a tereztvárosi demokratapárt magához ragadja a kormányhatalmat, az osztályállam Magyarországon nemcsak tényleg, ha-

nem jogilag és politikailag is szervezve volna.

A nemzeti ideál.

Ezzel az áldemokrata irányzattal szemben mondhatnám homlokegyenest ellenkező szélrózsában evez egy másik politikai mozgalom, melyre némely alluziók a költségvetési vitában is történtek s a mely magát magyar imperializmusnak nevezvén, világuralomról beszél az ország népének, 4 tenger partjáig akarja ismét kiterjeszteni szt. István birodalmának határait s rég letűnt századok fényes emlékeit varázsolja jövő cél gyanánt a magyar nemzet elé. Hát én elismerem t. képviselőház, hogy Magyarországon szabad és kell is a nagy nemzeti feladatokról gondolkodni, szabad még a távol jövő eshetőségeibe is olykor egy-egy pillantást vetni, de nem szabad a jelen kornak pozitív teljesedés alatt álló feladatait oly eszmékkel veszélyeztetni, melyek a jelenkor minden munkáját lerontanák vagy meddővé tehetnék és én őszintén szólva egy ilyen veszélyes eszmének tartom ezt a magyar imperializmust, mely amellet, hogy egymást kizárja, mert hiszen a magyar és császári fogalom sohasem fértek meg egymással; a nemzeti uralom messzemenő kiterjesztését proklamálja más nemzetek felett anélkül, hogy számolna azon politikai és gazdasági erőkkkel, melyek rendelkezésünkre állanak, mert hiszen még a délibábornak ebben a szép országában sem fogja elhinni senki sem, hogy ezt a széldületes világuralmat nagy haderő, nagy tőke és nagy gyarmatok nélkül meg lehet csinálni. És én nem is beszélek arról t. képviselőház, hogy nekünk századokra szóló elég dolgunk és feladatunk van itthon hogy mielőtt határainkon túl villogtatnók meg a nemzeti hódítás fegyvereit, előbb itt a négy folyó partjai közt kell bekövetkeznie politikailag és gazdaságilag a második honszerzésnek, mondom erről én nem is beszélek, ezzel az imperialis politikával szemben az én bizalmatlanságom felkeltésére teljesen elegendő azon körülmény, hogy annak hirdetői a nemzeti és állami fejlődés hűséges és megbízható támaszai gyanánt csakis azon osztályokat tekintik, a melyek a rendi alkotmány évezredes korszakában egymaguk alkották a politikai nemzetet, a melyből aztán az is következik, hogy azért van hát szükség erre az imperialis politikára, mert ha itthon elégitjük ki nemzeti aspirációnkat, nagyon meg talál majd erősödni a szabadelvűség és a demokrácia, holott ha egy világhatalmi politika kalandjaiba tévedünk az avval járó zavarok és megrázkódtatások könnyen a lesben álló reakció hasznára válhatnak. Én látom a mozgató kezét t. képviselőház, mely ezt az imperialis politikát vezeti, a melynek éle első sorban a hármasszövetség ellen irányul s az által, hogy ki akar szakítani bennünket a közép-európai békeligából s bele akar csábítani a latin fajok szövetségébe, vég-

eredményben pedig a visszaeső politikai hálójába, ez által a magyar imperializmus — szeretem hinni, hogy öntudatlanul — annak a nemzetközi áramlatnak lett fegyverhordozója, mely a reakció szárnyain terjeszkedve a népek vérrel és polgári munkával kivívott jogait és szabadságát megsemmisíteni törekszik.

És én nem tudom t. képviselőház, nem is állítom, de nekem úgy rémlik, mintha ez a magyar imperializmus ugyanazon forrásból fakadna, a melyből azok az újabb nemzeti ideálok áradnak szerteszét, amelyeknek kábitó gőzei nemcsak a kifogástalan és jó hazafiak némelyikét, hanem már a közvélemény jelentékeny részét is elszedítették ugyannyira, hogy sokan nem is kutatják, vajjon nem-e ingoványba vezet a kijelölt irány, csak mennek a lidércfény után, a délibáb után, melynek színes képei a rideg valóságnál mindig jobban tetszettek a magyarnak. Hát én nem állítom t. képviselőház, hogy „boldog a magyar“ azt sem állítom, hogy ideálok nélkül induljunk az új ezredév küzdelmei elé, de azt már vallom és állítom, hogy ezek az ideálok olyanok legyenek, melyek amellet hogy a nemzet hagyományos historiai törekvéseit szolgálják, a maguk egyetemes hatásában minden polgár szívét megdobantani és minden polgár elméjét megterrekenyíteni tudják, mert az olyan ideál, melynek evangéliumában a szabadelvűség mely ezt a nemzetet fentartotta, egyetlen helyen sem fordul elő lealázó kifejezések nélkül, mely a hazaszeretet őszinteségét a nemzet egy töredéke számára vindikálja s a tiszta nemzeti érzés táborából kirekeszti azokat, akik a rendi időkben nem lehetnek tagjai a politikai nemzetnek, ez az ideál t. képviselőház lehet egy osztályé vagy felekezeté, meg is dobbanthatja egyik vagy másik osztály szívét, megtermékenyitheti egy-egy felekezet elméjét, de azért még nem az az igazi nemzeti ideál, melyet arról ismerünk meg, hogy a maga nagy hajtóerejével osztály- és felekezetkülönbség nélkül ugyanazon hévvel ragad a nagy nemzeti célok felé szegényt és gazdagot egyaránt. Egy nemzet függetlensége, az lehet ideál, politikai egysége, az is ideál, sőt még az ország anyagi felvirágoztatása is ideál, de nem lehet nemzeti ideál egy olyan politikai irányzat, amely megosztja a nemzeti erőket akkor, midőn össze kell gyűjteni annak minden atómját, a mely osztályokra és felekezetekre szaggatja a nemzet társadalmát, midőn arra van legnagyobb szükség, hogy a nemzeti célok elérésének törekvéseihez kell megnyerni az ország minden polgárát.

Ez a törekvés pedig nem lehet más, mint nemzetünk és államunk végleges megszilárdulásának biztosítása, mely legelső sorban a magyar társadalom egységes kibontakozása által érhető el, mely kibontakozáshoz pedig nem az erőket megosztó konzervatív politika, hanem csak a liberalizmus adhat széles és szabad keretet, mert csak a liberalizmus tarthatja

szabadon azt a nagy versenytér, ahol az ország lakosságának különböző elemei közt a békés küzdelem okvetlenül az egységes magyar nemzeti állam javára fog eldőlni. Épen azért a szabadelvűség nem pusztán hagyomány, frázis, vagy iskolai jelszó a magyar politikában, hanem életkérdése ennek a nemzetnek, s én nemcsak hiszem és vallom, hanem meg is vagyok győződve arról, hogy mihelyt a szabadelvűség bukása Magyarországon bekövetkeznék, az a nagy társadalmi, politikai és állami fermentáció, melyből az egységes magyar nemzetnek és nemzeti államnak kiforrnia kell s a mely most teljes folyamatban van, nyomban fennakadna és terméketlen zátonyra jutna. De amint hasztalan volt a múltban, hasztalan lesz a jövőben is minden ellenséges kísérlet, a 48-iki nagy hajtóerő immár lelkületévé lett, a magyar nemzetnek s mindaddig, míg a 48-iki átalakulás végső következményei érvényesülni nem fognak, a liberális hajtóerő feltartóztatlanul fogja nemzetünket és államunkat előre vinni. Soha meg nem állani tehát egy ponton, előretörni fáradhatatlanul, a kiküzdött vívmányokból újabb haladásra meríteni ösztönzést, a felekezeti és osztálykülönbség romladékaitól megtisztítani a nemzeti munka műhelyét, előbbre vinni a demokratikus fejlődést, fokozatosan kiterjeszteni a népjogokat és megszilárdítani a közszabadságot: ez a liberális politika feladata s én nem tagadom t. képviselőház, hogy ezt a progresszív vonást erősebben szeretném kidomborodva látni a szabadelvűpártban; értsük meg egymást t. képviselőház, nem a kormányban, hanem a szabadelvűpártban, mert hiszen a miniszterelnök ur kormányzati programjában elegendő munkaanyagot talál a legbuzgóbb progresszív törekvés is, sőt én merem állítani, hogy a liberális politika gyökereihez senki sem szállott le oly mélyen, mint az igen t. miniszterelnök ur, midőn újévi beszédében a szabadelvűségnek társadalmi alapot adott s ekképen a liberalizmus és a társadalmi akció összeforrasztása által egyszersmind a magyar politikának is új irányt szabott. Azt mondja a nagy történetíró, Carlyle (olvassa) „Az ideálok világító tornyok a történelem tengerén s ha feljűk tartva nem mindig ér is biztos révbe a társadalom hajója, bizonyos, hogy a nagy felfedezéseknek, az emberiség fokozatos haladásának és művelődésének mindig az a remény és küzdelem volt a főrugója, melylyel a hajót a világító tornyok felé kormányozták.“ Én úgy látom, t. képviselőház, hogy árral, apálylyal küzdve mi mégis csak a világító torony felé haladunk, úgy látom, hogy a mi hajónk kormányja jó kezekben van s épen ezért az előttünk fekvő törvényjavaslatot elfogadom és megszavazom.

Lóárverés.

Közhírré tétetik, hogy a mezőhegyesi állami ménesből folyó hó 17-én reggel 9 órakor a mezőhegyesi piac-téren

1 darab 8 éves

1 " 5 "

2 " 4 "

1 " 3 "

2 " 2 "

kiselejtezett herélt ló nyilvános árverés útján azonnali készpénz fizetés mellett eladni fog.

Mezőhegyes, 1902. év május hó 10-én.

907

Méneparancsnokság.

Telefon 278.

Telefon 278.

GLÜCK JÓZSEF

szobafestő és mázoló

Arad, József főherceg-ut 7. szám.

Ajánlja magát mindennemű

szobafestő, szobakárpitozási, menyezetek dombormű

diszítési és mázolás munkálatok teljesítésére, továbbá ablakok színes üvegfestési imitálását a legújabb modern kivitelben, a lehető legjutányosabb árak mellett.

Elvállalom a lakások féreg (poloska) mentessé tételét

teljes jótállás mellett.

A nagyérdemű közönség pontos és gyors kiszolgáltatása céljából készletben raktáron tartok dus választékban papirkárpitot, könnyű sulyu papiröntvényből (Xylogent-Stuck) domboru diszitményeket és üvegfestés utanzatu színes mintákat, a melyek lakásomon minden időben megtekinthetők és megválaszthatók. — A nagyérdemű közönség becses támogatását kéri

646

mély tisztelettel

GLÜCK JÓZSEF.

1310—1902. szám.

Világos község előjáróitól.

Árlejtési hirdetmény.

Világos község előjárósága részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint Világos községben általalakítandó közbizághid Aradmegye törvényhatóságának 799—899. számú határozatával helybenhagyott 1277 kor. 80 fillér kikiáltási ár mellett a nyilvános szóbeli árlejtés folyó évi május hó 22-én d. e. 9 órakor Világos község házában fog megtartatni. Vállalkozók meghívottnak azzal, hogy a költségvetés, valamint a tervezet és az árlejtési feltételek a hivatalos órák alatt az alólirott előjáróságnál megtekinthetők.

Világos, 1902. évi május hó 5-én.

899

Török János,
jegyző.

Lazarescu Miklós,
bíró.

Eddig több mint

10.000.000 koronát

fizettünk ki osztálysorsjegy-nyeremények fejében.

A most kezdődő huzáshoz ajánljuk

osztálysorsjegyeinket

az alábbi áron:

2027

egy egész sorsjegy 12.— kor.   egy fél sorsjegy 6.— kor.
egy negyed sorsjegy 3.— kor.   egy nyolczad sorsjegy 1.50 kor.

!Pontos kiszolgálás!

!!Teljes titoktartás nyereség esetén!!

MERCURBANK

Budapest, IV. ker., Váci-utca 37. szám.

Pöstyén, Lukács és Herkules-fürdő

helyett jó sikerrel használta több mint 1000 beteg rheuma, csúz, köszvény és idegzsába ellen

a villamfényfürdőket,

400

idegesség ellen hidegviz-gyógymódot

Dr. Hecht gyógyintézetében,

Aradon, Zrinyi-utca 3. sz.

Bennlakó és bejáró betegeknek.

☎ Telefon 270.

Üzlet felosztás és végeladás!

Szabadság-tér 17., a szoborral szemben.

Kedvező alkalom

rendkívül olcsó árban való bevásárlásra.

Rövidáru-, férfi-divat-, női pipere-, diszmű-, kalap- és czipő-árak

minden elfogadható árban

eladtnak.

Tisztelettel

Ruzsonyi Endre

divatáruháza

Arad, Szabadság-tér 17., Dr. Schwarz Jenő ur házában.

Az üzlet egészben, esetleg bizományba átadandó.

Nyilvános köszönet egy kiváló szépitőszernek.

Nyilatkozat. Igen tisztelt gyógyszerész ur! Az ön által feltalált **Ibolya-crème** kitünő hatása indított arra, hogy ez uton leghálásabb köszönetemet nyilvánítom. A jó készítményért fogadja örökös köszönetemet, mert egy pár nap alatt eltávolította az arczomon lévő összes szeplőimet és májfoltokat, egyuttal biztosított, hogy széles ismerős körömben ajánlani fogom.

Bécs, 1899. decz. 5.

Kitünő tisztelettel Marsotaky Adó.

Szeplő, májfolt, bíbriros, bőrvörösséget és mindennemű aroztlettá-lanságot bámulatos rövid idő alatt elmulaszt az egész világon elterjedt teljesen ártalmatlan szer a **Hajós-féle**

Ibolya-Créme

Ára: 1 tégely 50 kr. Ibolya-crème szappan 35 kr. Ibolya puder fehér, rózsaszínben 60 kr.

Hajós-**IBOLYA-TEJ** (Eau de Violette de Hajós.) Ezen higiénifete cus mosdóvíz az arcz, nyak, karok és kezeknek megkapó szépséget, fehérliliom és rózsaszínben tündöklő varázsszint kölcsönöz. 1 üveg 50 krajczár.

☞ Óvakodjunk értéktelen hamisításoktól! ☞

Bevásárlásnál csakis **HAIOS** féle **IBOLYA CRÉMET** tessék elfogadni.

Kapható:

Hajós Árpád

gyógyszertára és gyógyvegyészeti laboratóriumában

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben,

továbbá **Vojtek Kálmán** ur gyógyszerésztárában és **Vojtek és Weisz** urak drogueriájában.

Egy modern

ujjonnan épült ház szabad kézből
eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban.
839

TELEFON +38

Legnagyobb választék
arany, ezüst és ékszer-
tárgyakban.

Alkalmi vételek és eladások.

DEUTSCH IZIDOR

órás és ékszerész 42

ARAD, TEMPLOM-UTCZA

Minorita-palota.

Zálogcédulák,

arany és ezüsttárgyak készpénz
fizetés mellett a legmagasabb
árban megvételnek, vagy be-
cseréltetnek.

Ha

ujkerékpárt akar venni,
vagy

kerékpárját

javítani óhajtja, forduljon

Kalmár József

műszerészhez. 569

Arad, Salacz-utca 2.

Eladó

egy márvánnyal fedett elegáns
candalló,

mely kitűnően fűthető,
továbbá bronz-óra 2 candelaberrel,
egy nagy szmirna szőnyeg,
tudományos német könyvtár,
2 china ezüst gardiniere,
egyéb szép szalon garnitúra
és függönyök, többféle butorok,
ajtó feletti aufsatzok diszítve
porcellán edényekkel.
Bővebbet Zemplényi Sándor
lakásán, Színház-épület. 909

Permetező

3 évi jótállással

(Ingyen javítás)

Hönig Frigyes

harangöntőnél

Rákóczi-utca 28. sz.

Ugyanott 906

tüzi fecskendők,
borszivattyúk,

kutak és gummi tömlők
gyári áron.

Javitások elfogadtatnak.

VAJDA BENŐ

fogorvos.

Arad, Szabadság-tér Színház-épület.

Készít rágásra teljesen használható

MÚFOGAKAT,

foganként 2 frtért.

Fogak plombirozása feltűnően olcsón, jótállás
mellett. 768

Fájdalom nélküli foghuzás 1 forint.

Telefon 187.

Első osztályu hasított**tölgy szőlőkarók**

7 láb hosszban jutányosan kaphatók

HERSKOVITZ IG. és FIAI cégénél.

Arad, Boros Bényi-tér 11. szám.

2350—1902.

Radnai járás főszolgabírájától

Pályázati hirdetmény.

A mária-radnai járáshoz tartozó s Maros-Szlatina, Baja és Gyulicza községekből álló m.-szlatinai körorvosi állás lemondás folytán üresedésbe jött.

A körorvos javadalmazása: 1. Munk H. és fiai m.-szlatinai birtokosok és gyártulajdonosoktól a gyárorvosi teendőikért évi 2000 korona. 2. Gyulicza község részéről 145 korona 28 fillér. 3. Baja község részéről 76 kor. 52 fillér. 4. M.-Szlatina község részéről 64 kor. 34 fillér. 5. A szabályszerű látogatási díjak.

A választás f. évi május hó 24-én d. e. II órakor fog M.-Szlatina községben megtartatni.

Az állást elnyerni óhajtó pályázók okleveleik és eddigi alkalmazásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket f. évi május hó 20-áig a m.-radnai főszolgabíróhoz adják be.

A később beérkező kérvények figyelembe vételni nem fognak.

M.-Radna, 1902. évi május hó 2-án.

Péczeley,

főszolgabíró.

906

Singer varrógépek mintaszerűek szerkezet és kivitelben.

Singer varrógépek nélkülözhetlenek a háztartás és iparban.

Singer varrógépek a legelterjedtebbek a gyári üzemekben.

Singer varrógépek utolérhetlenek szolgáltatási képességben és tartósságban.

Singer varrógépek kiválóan alkalmasak a divatos műhímzéshez.

Ingyenes tanfolyam

minden házi varrási munkában, valamint a divatos műhímzésben.

Hímzőselyem-raktár nagy színválasztékban.

A családi használatra való egyes varrógépekhez elektromotorok.

Singer Co.

varrógép részvénytársaság

Arad, Andrassy-tér 22.

Műhímzési tanfolyamunk jelenleg az ipartestület diszter-
mében megtartatik. 885

Világkiállítás
Párisban 1900.
„GRAND PRIX“
Legmagasabb ki-
tüntetés!

Kiállítás
Stettinben 1901.
arany érem.

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Hirdetmény.

A csucsi körjegyzői irodában
a jegyzői teendőkben teljesen
járta nőtlen

fiatal ember,

a ki románul írni és olvasni
tud, azonnali belépéssel

irnoknak felvétetik.

Fizetése évi 600 korona kész-
pénz, szabad lakás s szorgal-
mához képest mellékjövedelem.

Csucs, 1902. évi május hó 9.

Ionescu György,

körjegyző.

895

321—1902. tklvi sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A nagyhalmágyi kir. járásbíró-
ság, mint telekkönyvi hatóság köz-
hírré teszi, hogy Patorán István,
mint kiskoru Patorán János gyám-
atyja debreczeni lakos végrehaj-
tatónak, Dereu Petru I. Sofron ti-
szai lakos végrehajtást szenvedő
elleni 320 korona tőkekövetelés és
járuléki iránti végrehajtási ügy-
ben az árverést elrendelte, minek
folytán a nagyhalmágyi kir. já-
rásbíroság kerületében fekvő és a
Tisza községi 36. számú telekjegy-
zőkönyvben A. I. 1—17. sz. alatt
felvett ház-belsőség, kert-irtás és
szántóföldekből álló ingatlanok 766
korona kikiáltási árban az 1902.
évi június hó 12. napján délelőtti
9 órakor Tisza községében meg-
tartandó nyilvános árverésen kö-
vetkező feltételek alatt fognak ár-
verés alá kerülni, u. m.:

1. Ha a kikiáltási áron felül
ígéret nem tételik, az elárverendő
ingatlanok a kikiáltási áron alól is
el fognak adatni.

2. Árverelni kívánók tartoznak
az ingatlanok becsárának 10%-át,
vagyis 76 kor. 60 fillért készpénz-
ben, vagy az 1881. évi november
hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazság-
ügyminiszteri rendelet 8. §-ában
kijelölt óvadékképes értékpapirok-
ban a kiküldött kezéhez letenni,
vagy az 1881. 60. t.-cz. 170. §-a
értelmében a bánatpénznek a bi-
roságnál történt előleges elhelyezé-
séről kiállított elismervényt átszol-
gáltatni.

3. Vevő köteles a vételért 3
egyenlő részletben és pedig az
elsőt az árverés jogerőre emelke-
désétől számított 30 nap alatt,
a másodikat ugyanazon naptól szá-
mitandó 60 nap alatt, a harmadik-
at ugyanazon naptól számított
90 nap alatt, minden egyes vé-
telári részlet után az árverés
napjától számított 5%-os ka-
matokkal együtt szabályszerű le-
teli kérvény kapcsán az 1881.
december 6-án 39425. I. M. sz.
alatt kelt rendeletben előírt módon
a körösbányai kir. adóhivatalnál,
mint bírói letétpénztárnál befizetni.
A bánatpénzt a bíróság az utolsó
részletbe fogja beszámítani.

Az árverési feltételek többi
pontjai a hivatalos órák alatt ezen
kir. járásbíroság telekkönyvi ható-
ságánál és Tisza, Nagy-Halmágy,
Czermura, Leásza községek elő-
járóságainál megtekinthetők.

Nagy-Halmágyon, a kir. járásbí-
roság telekkönyvi hatóságánál, 1902.
évi márczius hó 15-én.

Frits,

kir. járásbíró.

880